VERSLO FAKULTETO

KOMUNIKACIJOS KATEDRA

Karolina Končiūtė

DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ INTEGRAVIMAS Į KAUNO KULTŪROS CENTRO ORGANIZUOJAMUS RENGINIUS

Profesinio bakalauro baigiamasis darbas

Kultūros ir laisvalaikio vadybos studijų programos

valstybinis kodas 6531LX090

Vadybos studijų krypties

Vadovė: dr. Rasa Bartkutė

Kaunas, 2021

TURINYS

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS 2

SANTRAUKA 3

SUMMARY 5

ĮVADAS 7

1. DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ TEORINIAI ASPEKTAI 9

1.1. Darnaus vystymosi samprata, esmė 9

1.2. Darnaus vystymosi tikslai ir principai 14

1.3. Darnaus vystymosi principų integravimas į organizuojamus kultūros renginius 21

2. DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ TAIKYMO KAUNO KULTŪROS CENTRO ORGANIZUOJAMUOSE RENGINIUOSE TYRIMAS 30

2.1. Kauno kultūros centro pristatymas ..... **Error! Bookmark not defined.**

2.2. Tyrimo metodologija 30

2.2. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė 33

3. DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ INTEGRAVIMO Į KAUNO KULTŪROS CENTRO ORGANIZUOJAMUS RENGINIUS REKOMENDACIJOS 51

IŠVADOS 56

LITERATŪRA IR KITI INFORMACIJOS ŠALTINIAI 58

PRIEDAI

1 priedas. Anketinė apklausa

2 priedas. Interviu

3 priedas. Kauno kultūros centro Administracinės struktūros schema

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

LENTELĖS

1.1 lentelė Lietuvos darnaus vystymosi strateginiai planavimo dokumentai 18

1.2 lentelė Baltijos jūros regiono ateities raidos scenarijai 21

2.1 lentelė Kauno kultūros centro organizuoti renginiai kuriuose respondentai dalyvauja dažniausiai 37

PAVEIKSLAI

1.1 pav. Darnaus vystymosi elementai 11

1.2 pav. Pirmieji darnaus vystymosi tikslai 15

1.3 pav. Junginių Tautų Darnaus vystymosi tikslai 16

1.4 pav. Darnaus vystymosi prioritetinės sritys Lietuvos 19

1.5 pav. Pozityvūs ir negatyvūs organizuojamų kultūros renginių poveikio aplinkai veiksniai 24

2.1 pav. Tyrimo eigos etapai 31

2.2 pav. Respondentų lytis 34

2.3 pav. Respondentų amžius 34

2.4 pav. Respondentų išsilavinimas 35

2.5 pav. Respondentų užimtumas darbo rinkoje 35

2.6 pav. Respondentų gyvenamoji vieta 36

2.7 pav. Respondentų požiūris į dalyvavimą KKC organizuojamuose renginiuose ateityje 38

2.8 pav. Respondentams priimtiniausias vykimo į KKC organizuojamus renginius būdas 39

2.9 pav. Respondentų nuomonės apie tai, kas jiems svarbiausia perkant maistą bei gėrimus KKC organizuojamų renginių metu 40

2.10 pav. Respondentų teikiama pirmenybė maisto produktų pakuotėms 41

2.11 pav. Ekologinių principų svarba respondentų nuomone 42

2.12 pav. Ekonominių principų svarba respondentų nuomone 43

2.13 pav. Socialinių principų svarba respondentų nuomone 44

3.1 pav. Pasiūlymai dėl darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius 52

SANTRAUKA

Karolina Končiūtė. Darnaus vystymosi principų integravimas į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius. Baigiamasis darbas. Darbo vadovė dr. Rasa Bartkutė, Kauno kolegijos Verslo fakulteto Komunikacijos katedra.

Darbo apibūdinimas. Šiuo metu pastebimas vis didesnis susidomėjimas su darniu vystymusi susijusiais klausimais, kartu didėja ir kultūros vaidmuo skatinant šį vystymąsi. Vis dėlto kultūros funkcija ir reikšmė darniam vystymuisi, taip pat kultūra darnaus vystymosi kontekste iki šiol buvo nepakankamai akcentuojama ir teoriškai nagrinėjama. Atliekant mokslinės literatūros analizę, buvo pastebėta, kad Lietuvoje stokojama mokslinių straipsnių, tyrimų, kurie liestų darnaus vystymosi principų integravimą į kultūros renginius.

Darbo problema: kaip Kauno kultūros centras gali integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus renginius?.

Darbo tikslas - atlikus mokslinės literatūros analizę bei empirinį tyrimą, pateikti rekomendacijas Kauno kultūros centrus, įgalinančias labiau integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus renginius.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriniame lygmenyje išanalizuoti darnaus vystymosi principų integravimą į kultūros renginius;

2. Ištirti Kauno kultūros centro vartotojų ir darbuotojų požiūrį į darnaus vystymosi principų integravimą į organizuojamus renginius;

3. Pateikti Kauno kultūros centrui rekomendacijas, prisidedančias prie darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus renginius situacijos gerinimo.

Darbo metodai: mokslinės literatūros analizė, kiekybinis ir kokybinis tyrimai.

Darbo struktūra. Teorinėje darbo dalyje apibūdinami darnaus vystymosi principai. Analitinėje darbo dalyje atliktas darnaus vystymosi principų taikymo kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose tyrimas. Trečioje darbo dalyje pateiktas darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius veiksmų planas.

Darbo rezultatai. Įvertinus darnaus vystymosi principų taikymą Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose, ištyrus Kauno miesto ir Kauno miesto svečių bei ekspertų, dirbančių Kauno kultūros centre nuomonę ir poreikį ateičiai dėl darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius galima pateikti tokius pasiūlymus: skirti daugiau dėmesio neįgaliųjų bei pagyvenusio amžiaus žmonių dalyvavimo renginiuose didinimui; plėsti edukacines veiklas; plėsti KKC darbuotojų žinias apie darnumą ir

darnų vystymąsi; skelbti informaciją apie darnumo ir darnaus vystymosi akcentavimą renginiuose KKC internetinėje svetainėje.

Darbą sudaro 63 puslapiai, 3 lentelės, 19 paveikslas, 47 literatūros ir kiti informacijos šaltiniai, 3 priedai.

SUMMARY

Karolina Konciute. Integration of Sustainable Development Principles into the Events Organized by Kaunas Culture Center. Final thesis. Thesis supervisor dr. Rasa Bartkute, Department of Communication of Kaunas College of Business Faculty.

Description of work. Currently, there is a growing interest in issues related to sustainable development, and at the same time the role of culture in promoting this development is also increasing. However, the function and significance of culture for sustainable development, as well as culture in the context of sustainable development, have so far been underemphasised and theoretically analysed. In the analysis of the scientific literature, it was noted that there is a lack of scientific articles and studies on the integration of sustainable development principles into cultural events in Lithuania.

The problem of the paper: how can Kaunas Cultural Centre integrate sustainable development principles into its events?.

The aim of the paper is to provide recommendations for Kaunas cultural centres to better integrate sustainable development principles into their events by analysing the scientific literature and conducting an empirical study.

Objectives:

1. To analyse at the theoretical level the integration of sustainable development principles into cultural events;
2. To investigate the attitudes of the users and employees of the Kaunas Cultural Centre towards the integration of sustainable development principles into organised events;
3. To make recommendations to the Kaunas Cultural Centre, which would contribute to the improvement of the situation of integration of sustainable development principles into organised events.

Methods: analysis of scientific literature, quantitative and qualitative research.

Work structure. The theoretical part of the thesis describes the principles of sustainable development. In the analytical part of the thesis, a study of the application of the principles of sustainable development in the events organised by the Kaunas Cultural Centre is conducted. The third part of the thesis presents an action plan for the integration of sustainable development principles into the events organised by the Kaunas Cultural Centre (KCC).

Results. Having evaluated the application of sustainable development principles in the events organized by Kaunas Cultural Centre, having studied the opinion of Kaunas city and guests of Kaunas city as well as the opinion of experts working in Kaunas Cultural Centre and

the need for the future regarding the integration of sustainable development principles into the events organized by Kaunas Cultural Centre, the following suggestions can be made: to pay more attention to increasing the participation of people with disabilities and elderly people in events; to expand educational activities; to expand the knowledge of the employees of the KCC about sustainability and sustainable development; to publish information about the emphasis on sustainability and sustainable development in the events on the website of the KCC.

The thesis consists of 63 pages, 3 tables, 19 figures, 47 references and other information sources, 3 annexes.

ĮVADAS

Darbo aktualumas. Bendras žmonijos vystymasis per pastaruosius dešimtmečius lėmė vis nepalankesnius klimato pokyčius ir stichines nelaimes, taip pat karus ir politinį, socialinį bei ekonominį nestabilumą. Žmonės savo veiksmais padarė neigiamą poveikį aplinkai, keldami pavojų Žemės ir ateities kartų išlikimui. Šios sąlygos parodė elgesio pokyčius, kuriais siekiama racionaliau ir efektyviau valdyti visus išteklius, kurie leistų sumažinti spaudimą ir poveikį aplinkai. Toks atsakingas elgesys, kuris užtikrins ilgalaikį išteklių naudojimą, nekeldamas pavojaus ateities kartoms, yra laikomas darnaus vystymosi koncepcija, besivystančia aštuntajame dešimtmetyje. Darnaus vystymosi koncepcija grindžiama vystymosi samprata (socialinis ir ekonominis vystymasis, atsižvelgiant į ekologinius apribojimus), poreikių samprata (išteklių perskirstymas siekiant užtikrinti gyvenimo kokybę visiems) ir ateities kartų koncepcija (galimybė ilgalaikio išteklių naudojimo užtikrinant būtiną ateities kartų gyvenimo kokybę) (Klarin, 2018).

Darnus vystymasis buvo apibrėžtas įvairiais būdais, tačiau praktiškai jis turi tris dimensijas - ekonominę, aplinkos ir socialinę. Žodis „darnus“ tapo visuotiniu žodžių junginiu, kaip galimu daugelio tarptautinių, regioninių ir vietinių problemų, su kuriomis šiandien susiduria visuomenė, sprendimu: per dideliu gyventojų skaičiumi, ligomis, politiniais konfliktais, infrastruktūros pablogėjimu, tarša ir neribota miestų plėtra, turint ribotus išteklius (Jovovic, ir kt., 2017). Darbuotojus produktyviau dirbti motyvuoja organizacinė kultūra, bet siekiant sukurti organizacinę kultūrą susiduriama su problema, kadangi ji nuolat keičiasi atsižvelgiant į aplinkos pokyčius. Dėl šios priežasties organizacinę kultūrą reikia nuolat palaikyti, nes tai padeda organizacijai sukurti darnų vystymą regione (Giedraitis, 2011).

Šiuo metu pastebimas vis didesnis susidomėjimas su darniu vystymusi susijusiais klausimais, kartu didėja ir kultūros vaidmuo skatinant šį vystymąsi. Vis dėlto kultūros funkcija ir reikšmė darniam vystymuisi, taip pat kultūra darnaus vystymosi kontekste iki šiol buvo nepakankamai akcentuojama ir teoriškai nagrinėjama. Atliekant mokslinės literatūros analizę, buvo pastebėta, kad Lietuvoje stokojama mokslinių straipsnių, tyrimų, kurie liestų darnaus vystymosi principų integravimą į kultūros renginius.

Darbo problema yra formuluojama sekančius probleminiu klausimu: kaip Kauno kultūros centras gali integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus renginius?

Darbo objektas: darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius galimybių vertinimas

Darbo tikslas: Atlikus mokslinės literatūros analizę bei empirinį tyrimą, pateikti rekomendacijas Kauno kultūros centrus, įgalinančias labiau integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus renginius.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriniame lygmenyje išanalizuoti darnaus vystymosi principų integravimą į kultūros renginius;
2. Ištirti Kauno kultūros centro vartotojų ir darbuotojų požiūrį į darnaus vystymosi principų integravimą į organizuojamus renginius;
3. Pateikti Kauno kultūros centrui rekomendacijas, prisidedančias prie darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus renginius situacijos gerinimo.

Darbo metodai: mokslinės literatūros analizė, taikant sintezės, analizės bei apibendrinimo metodus. Kiekybinis tyrimas taikant apklausos raštu metodą. Kokybinis tyrimas taikant pusiau struktūruoto interviu metodą. Statistinė kiekybinio tyrimo duomenų analizė. Kokybinės turinio analizės metodas kokybinio tyrimo duomenų analizei.

1. DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ TEORINIAI ASPEKTAI

Šioje baigiamojo darbo dalyje yra analizuojami darnaus vystymosi teoriniai aspektai: apžvelgiama darnaus vystymosi samprata, aptariami darnaus vystymosi esminiai principai. Analizuojama kaip darnaus vystymosi principai yra bei gali būti integruojami į kultūros renginių organizavimo procesą.

1.1. Darnaus vystymosi samprata, esmė

Darnaus vystymosi ideologija pradėjo kurtis XX a. septintajame dešimtmetyje, kai visuomenėje išryškėjo ekologiniai judėjimai, susiję su ekonomikos plėtra. Darnaus vystymosi samprata visai neseniai buvo apibūdinama labai abstrakčiai, nors teorijoje buvo keliamos problemos susijusios su darniu vystymusi, bet nebuvo jo apibrėžimas nebuvo traktuojamas konkrečių išmatuojamų rezultatų siekimas. Žemeckė (2014) teigia, kad darnus vystymasis būtent paremtas konkrečių rezultatų siekimu ar tai būtų žmogaus ar aplinkos egzistavimo, o rezultatas būtinai matuojamas. Tvarumas reiškia, kad savo poreikius patenkiname nekeldami pavojaus būsimų kartų galimybėms patenkinti savo poreikius. Tvari raida turi užtikrinti ne tik ekonominį augimą, bet ir apimti ekonominės veiklos suderinamumą su aplinkos, socialiniais ir techniniais apribojimais (Misiūnas, 2010).

Dėl pajamų augimo, gyvenimo stiliaus pokyčių, naujų technologijų ir ekonomikos globalizacijos vartojimas per pastaruosius dešimtmečius augo labai greitai. Tuo pačiu metu sparčiai augo ir vartojimo poveikis aplinkai. Būtent todėl darnus vartojimas yra vienas pagrindinių tikslų siekiant darnaus vystymosi (Liobikienė, 2013, p. 8).

JAV aplinkos apsaugos agentūra (United States Environmental Protection Agency) tvarumo sampratą apibrėžia kaip mokslą apie tai, kaip gamtinės sistemos funkcionuoja, išlieka įvairios ir gamina viską, ko reikia, kad ekologija išliktų subalansuota. Jame taip pat pripažįstama, kad žmogaus civilizacijai reikia išteklių, kad būtų palaikomas mūsų šiuolaikinis gyvenimo būdas (Sustainbility, 2021). Žmonijos istorijoje yra daugybė pavyzdžių, kai civilizacija pakenkė savo aplinkai ir smarkiai paveikė savo išlikimo galimybes. Tvarumas atsižvelgia į tai, kaip galėtume gyventi darnoje su mus supančiu gamtos pasauliu, saugodami jį nuo žalos ir sunaikinimo.

Tvarumas grindžiamas paprastu principu: viskas, ko reikia mūsų išlikimui ir gerovei, tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo mūsų gamtinės aplinkos. Siekti tvarumo - tai sukurti ir palaikyti sąlygas, kuriomis žmonės ir gamta galėtų gyventi produktyvioje darnoje ir padėti dabartinei ir būsimoms kartoms (Fiksel, Eason, Frederiksen, 2012).

Tvarumo sąvoka grindžiama žmonių visuomenės ir gamtinės aplinkos tarpusavio priklausomybe. Dabartiniai ekonominio ir socialinio vystymosi modeliai daro neigiamą poveikį gamtos ištekliams ir gali kelti grėsmę tolesnei žmonių visuomenės sveikatai ir gerovei. Darnaus vystymosi nuostatos ir apibrėžimas pirmą kartą buvo suformuluotas Jungtinių Tautų Aplinkos ir plėtros komisijos pranešime „Mūsų bendra ateitis“ (1987) (dar vadinama Brundtlando ataskaita), kurioje darnus vystymas buvo apibrėžtas kaip „*toks vystymasis, kuris tenkina dabartinius visuomenės poreikius, nemažinant ateinančių kartų galimybių tenkinti savo poreikius*“ (Our Common Future, 1987). Brundtland komisijos pranešime akcentuojamos dvi esminės darnaus vystymosi sampratas:

- **poreikių samprata** – šioje sampratoje akcentuojama būtiniausių pasaulio vargingųjų poreikiai ir jiems teikiamas prioritetas;
- **apribojimų samprata** – šioje sampratoje keliama idėja dėl socialinių ir technologinių struktūrų poveikio aplinkos gebėjimui tenkinti dabartinius ir būsimus poreikius.

Šis Jungtinių Tautų oficialiai priimtas apibrėžimas reiškia, kad:

1) dabartinėms poreikiams negali būti tenkinami ateities sąskaita;
2) esamiems poreikiams patenkinti būtina keisti dabartinę pasaulio sistemą;
3) natūralus sistemų vientisumas yra susijęs su žmonijos ekonomine ateitimi;
4) ateities kartoms būtina užtikrinti galimybę tenkinti savo poreikius iki tol kol patys galės juos išdėstyti;
5) aplinką galime apsaugoti užtikrinant skurdžiausiai gyvenančių žmonių ekonominę perspektyvą.

Nors Brundtlando komisijos apibrėžimas glaustai atspindi tvarumo esmę, jis yra per daug abstraktus. Daugelis įmonių, organizacijų sukūrė daugiau funkcinių apibrėžimų, kurie atitinka jų konkrečius tikslus ir vertybes. Jos dažnai grindžiamos trijų tvarumo ramsčių - aplinkosauginio, ekonominio ir socialinio - koncepcija ir gali daugiau ar mažiau akcentuoti kiekvieną iš jų. Pavyzdžiui, EPA vykdomajame įsakyme vartojama tokia apibrėžtis: "tvarumas" ir "tvarus" reiškia sukurti ir palaikyti sąlygas, kuriomis žmonės ir gamta galėtų egzistuoti produktyvioje harmonijoje ir kurios leistų patenkinti dabartinių ir būsimų kartų socialinius, ekonominius ir kitus poreikius (Fiksel, Eason, Frederiksen, 2012).

Anot Mikalauskienės (2014, 16 p.) ,,darnaus vystymosi sąvoka apima tiek kiekybinius pokyčius – augimą, tiek kokybinius pokyčius – tobulėjimą, o darnaus vystymosi požiūriu priimtini ekonominio augimo tempai ir santykis tarp kiekybinio augimo bei kokybinio tobulėjimo priklauso nuo šalių ir regionų išsivystymo lygio“. Punytės ir Simonaitytės (2018) nuomone darnus vystymasis tai tai plėtra ir vystymasis, kuris užtikrina geresnę gyvenimo kokybę tiek dabartinei, tiek ir ateities kartoms.

Kaip jau minėta, darnus vystymasis susideda iš trijų pagrindinių elementų - socialinės aplinkos, ekonominės aplinkos ir aplinkos kokybės, - ir balanso tarp jų vystymo(si) (žr. 1.1 pav.). Tai reiškia, kad ekonominė plėtra bus tvari ir darni, jei teigiamai veiks tiek socialinę aplinką, tiek ir supančios aplinkos kokybę.

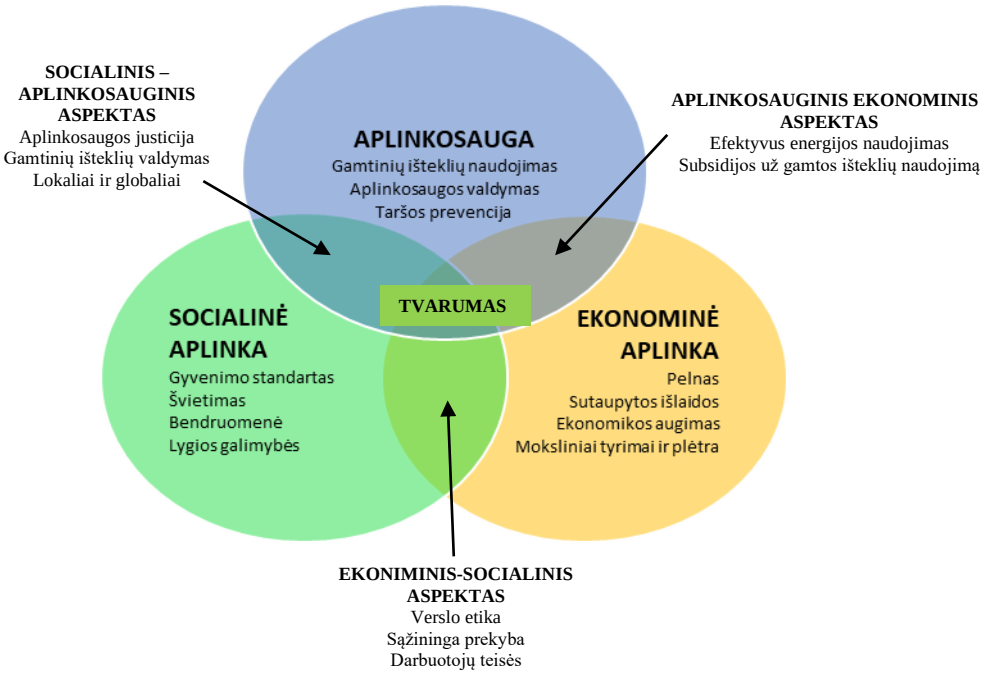

1.1 pav. Darnaus vystymosi elementai (parengta autoriaus pagal Fiksel ir kt., 2012)

Darnaus vystymosi koncepcijos esmė išplaukia iš „trigubo principo“ koncepcijos, kuri reiškia pusiausvyrą tarp trijų tvarumo ramsčių - aplinkos tausojimo gebėjimų, orientuotų į aplinkos kokybės palaikymą, reikalingą vykdyti ekonominę veiklą ir gyvenimo kokybę. Žmonių socialinis tvarumas, kuriuo siekiama užtikrinti žmogaus teises ir lygybę, kultūrinio identiteto išsaugojimas, pagarba kultūrų įvairovei, rasei ir religijai bei ekonominis tvarumas, būtinas išlaikyti natūralų, socialinį ir žmogiškąjį kapitalą, reikalingą pajamoms ir gyvenimo lygiui užtikrinti. Visiškas darnus vystymasis pasiekiamas užtikrinant pusiausvyrą tarp visų šių ramsčių, tačiau reikiamą sąlygą pasiekti nėra lengva, nes įgyvendindamas savo tikslus, kiekvienas tvarumo ramstis turi gerbti kitų ramsčių interesus, kad jų nesubalansuotų. Taigi, nors tam tikras tvaraus vystymosi ramstis tampa darnus, kiti gali tapti nedarnūs, ypač kalbant apie ekologinį tvarumą, nuo kurio priklauso visi vystymosi pajėgumai (Klarin, 2018).

Ekonominė aplinka. Ekonominis darnumo traktavimas apima žemus ir pastovius infliacijos tempus, finansinio stabilumo išsaugojimą, tinkamą išteklių paskirstymą, gebėjimą

investuoti ir novatoriškumą, kurie yra stabilaus ir pakankamo ekonominio augimo reikalavimai. Toks traktavimas reiškia teisingą gamtos išteklių paskirstymą laike tarp dabarties ir ateities ir erdvėje tarp regionų, nes reikalauja suderinti ekosistemų produktyvumą ir ūkinę veiklą (Čiegis ir kt., 2014). Ekonomikos plėtra kelia daugiausia problemų, nes dauguma žmonių nesutaria dėl politinės ideologijos, kas yra ir kas nėra ekonomiškai pagrįsta ir kaip tai paveiks įmones, o kartu ir darbo vietas bei įsidarbinimo galimybes (James ir kt., 2015). Taip pat kalbama apie paskatas įmonėms ir kitoms organizacijoms laikytis tvarumo gairių, viršijančių įprastus teisės aktų reikalavimus. Be to, reikia skatinti ir puoselėti paskatas, kad paprastas žmogus prisidėtų prie to, kur ir kada gali; vienas žmogus retai gali daug pasiekti, tačiau kai kuriose srityse poveikis gali būti kolektyvinis. Pasiūlos ir paklausos rinka yra vartotojiška, o šiuolaikiniam gyvenimui kasdien reikia daug išteklių; aplinkos labui svarbiausia kontroliuoti, ką vartojame. Ekonominis vystymasis - tai siekis suteikti žmonėms tai, ko jie nori, nepakenkiant gyvenimo kokybei, ypač besivystančiose šalyse, ir mažinti finansinę naštą bei "biurokratizmą", susijusį su teisingu elgesiu (Jeanrenaud, 2006). Darnaus vystymosi požiūriu ekonomikos augimas turėtų būti toks, kad neigiamas poveikis aplinkai būtų ribotas. Darnaus vystymosi koncepcija rodo paradigmos pokytį šioje srityje - darnumas yra ne tik pagrindinė aplinkos apsauga, bet ir aptariamas ryšium su kitomis sritimis, ypač tomis, kurios susijusios su ekonomine veikla. Todėl plėtrą reikia suvokti kaip daugialypį procesą, apimantį didelius socialinių struktūrų, populiarių ir nacionalinių institucijų požiūrių pokyčius, siekiant paspartinti ekonomikos augimą, sumažinti nelygybę ir panaikinti skurdą. Viena vertus, ekonominiu aspektu siekiama užtikrinti subalansuotą ir tvarią ekonominę aplinką gaminant prekes ir teikiant paslaugas nuolat palaikant kontroliuojamą valdžios ir išorės skolos lygį ir išvengiant didelio sektorių disbalanso, darančio poveikį žemės ūkiui ir gamybinei pramonei (Duran, ir kt., 2015).

Aplinkos kokybė (ekologija). Visi žinome, ką turime daryti, kad apsaugotume aplinką, nesvarbu, ar tai būtų antrinis perdirbimas, ar energijos suvartojimo mažinimas išjungiant elektroninius prietaisus, o ne naudojant budėjimo režimą, ar trumpų kelionių ėjimas pėsčiomis, o ne važiavimas autobusu. Įmonių veikla reglamentuojama siekiant užkirsti kelią taršai ir užtikrinti, kad jos pačios išskirtų kuo mažiau anglies dioksido. Daugelis įmonių priėmė pasaulinius aplinkosaugos vadybos sistemos standartus, tokius kaip ISO 14001 (ISO, 2004), kuriuose kaip privalomas elementas nurodyti veiklos rodikliai (Fiksel ir kt., 2012). Aplinkos apsauga yra trečiasis ramstis ir, daugelio nuomone, pagrindinis žmonijos ateities rūpestis. Jame apibrėžiama, kaip turėtume tirti ir saugoti ekosistemas, oro kokybę, mūsų išteklių vientisumą ir tvarumą, ir daugiausia dėmesio skiriama elementams, kurie kelia įtampą aplinkai (Jeanrenaud, 2006). Aplinkos apsauga taip pat susijusi su tuo, kaip technologijos skatins mūsų ekologiškesnę ateitį; EPA pripažino, kad technologijų ir biotechnologijų plėtojimas yra svarbiausias šio

tvarumo veiksnys ir ateities aplinkos apsauga nuo galimos žalos, kurią gali sukelti technologinė pažanga (James, 2015).

Čiegio ir kt., (2014) teigimu, ekologinis darnaus vystymosi požiūriu daugiausiai dėmesio skiriama produktyvumui, integralumui ir biologinių bei fizinių sistemų stabilumui. Šis požiūris suponuoja, kad pirminis ekonominės plėtros uždavinys yra išsiaiškinti įvairiai ekonominei ir socialinei veiklai gamtinių sistemų ribas. Aplinkos plėtrą galima apibrėžti kaip sugebėjimą sulaikyti tris pagrindines aplinkos funkcijas: išteklių galios funkciją, atliekų priėmimo funkciją ir tiesioginį naudingumą. Dėl savo sudėtingumo ekologinis darnaus vystymosi komponentas atspindi ne tik realų ekonominį aplinkos, bet ir visos plėtros vystymąsi. Ekologinis vystymasis yra glaudžiai susijęs su augimu ir sąsajomis su aplinkos įstatymais, ekologine pusiausvyra. Šiuo metu vyksta perėjimas nuo ekonominės perspektyvos prie ekologinės perspektyvos. Aplinkos vystymasis yra gebėjimas augti ir atnešti aplinką bei jos ypatumus, kartu užtikrinant gamtos išteklių ir aplinkos paveldo apsaugą bei atnaujinimą. Aplinkos apsauga atsižvelgia į fizinės ir biologinės sistemos stabilumą, plėtoja jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių ir mažesnę išsaugojimo būklę laiko idealia. Darant prielaidą, kad sudėtinga struktūra, įvairiapusiškam ekologiniam vystymuisi būdingas didesnis pajėgumas atsižvelgiant į scenos reikalavimus ir kai kuriuos pagrindinius tikslus. Taigi, norint kalbėti apie tvarų vystymąsi, ekonomikos augimas neturėtų daryti įtakos aplinkai. Tarptautinės organizacijos pasiūlė aplinkos politiką, tačiau nemažai žmonių, kuriems nepatinka veiksmai, nukreipti į aplinką, šiuo klausimu yra įprasti politiniai dalykai. Kaip minėta pirmiau, ekologinis vystymasis yra besivystančių šalių tikslas, kuris tęsiasi ilgą laiką (Duran, ir kt., 2015).

Socialinė aplinka. Šis ramstis turi daug aspektų. Svarbiausias jų - žmonių sveikatos apsaugos nuo taršos ir kitos žalingos verslo ir kitų organizacijų veiklos sąmoningumas ir teisės aktai (Jeanrenaud, 2006). Šiaurės Amerikoje, Europoje ir kitose išsivysčiusiose pasaulio šalyse taikomos griežtos kontrolės priemonės ir teisės aktų programos, užtikrinančios, kad žmonių sveikata ir gerovė būtų griežtai saugoma. Taip pat siekiama išlaikyti galimybę naudotis pagrindiniais ištekliais nepakenkiant gyvenimo kokybei. Šiuo metu daugeliui žmonių aktualiausia tema yra tvarus būstas ir tai, kaip geriau statyti namus, kuriuose gyvename, iš tvarių medžiagų. Paskutinis elementas yra švietimas - žmonių skatinimas dalyvauti aplinkos tausojimo veikloje ir mokymas apie aplinkos apsaugos poveikį, taip pat įspėjimas apie pavojus, jei nesugebėsime pasiekti savo tikslų (Sustainability, 2021).

Kiekviena šių kategorijų gali būti dar skirstoma į subkategorijas; pavyzdžiui, socialinio tvarumo rodikliai, susiję su pramonės sauga, atskiriami nuo rodiklių, susijusių su bendruomenės gerove. Kartais rodiklio klasifikavimas priklauso nuo nagrinėjamos sistemos masto ir tipo: pavyzdžiui, vandens naudojimas gali būti vienmatis arba dvimatis rodiklis, priklausomai nuo

analizės apimties. Kaip aptarta ankstesniame skyriuje, kai kurie rodikliai, pavyzdžiui, "energijos intensyvumas", gali atspindėti kelių ramsčių ar dimensijų sankirtą (Fiksel ir kt., 2012).

Apibendrinant galima teigti, kad darnus vystymasis yra toks vystymasis, kuris užtikrina geresnę gyvenimo kokybę ateities bei dabarties kartoms. Darnų vystymąsi sudaro trys pagrindiniai elementai, kurie tarpusavyje sąveikauja, tai aplinkos kokybė, ekonominė aplinka ir socialinė aplinka. Visiškai darnus vystymasis pasiekiama užtikrinant pusiausvyrą tarp šių trijų elementų, tačiau reikiamas sąlygas pasiekti nėra lengva, kadangi kiekvienas elementas turi gerbi kito elemento interesus.

1.2. Darnaus vystymosi tikslai ir principai

2014 m. Jungtinių Tautų darnaus vystymosi konferencijoje buvo surengtas susitikimas, kuriame buvo aptarti ir parengti tikslai, kurių reikia siekti; jie išaugo iš Tūkstantmečio vystymosi tikslų (TVT), kuriais buvo teigiama, kad pavyko sumažinti skurdą pasaulyje, tačiau kartu pripažįstama, kad dar daug ką reikia nuveikti. Galiausiai buvo sudarytas 17 punktų sąrašas (US General Assembly, 2014)

Galiausiai buvo pripažinta, kad gamta turi tam tikras teises - kad žmonės valdo pasaulį ir kad svarbu, jog žmonės būtų svarbiausi sprendžiant minėtas pasaulines problemas (9), tvarkant aplinką ir vartojimą (pavyzdžiui, mažinant pakuočių kiekį ir neskatinant maisto švaistymo, taip pat skatinant naudoti perdirbamas medžiagas).

Pirmieji darnaus vystymosi tikslai buvo iškelti 2000 m. Jungtinių Tautų būstinėje (Niujorkas, JAV). Tūkstantmečio proga, aukšto lygio valstybių ir vyriausybių vadovai, įvardino 8 plėtros tikslus, kurie vykdymą numatė iki 2015 metų (žr. 1.2 pav.).

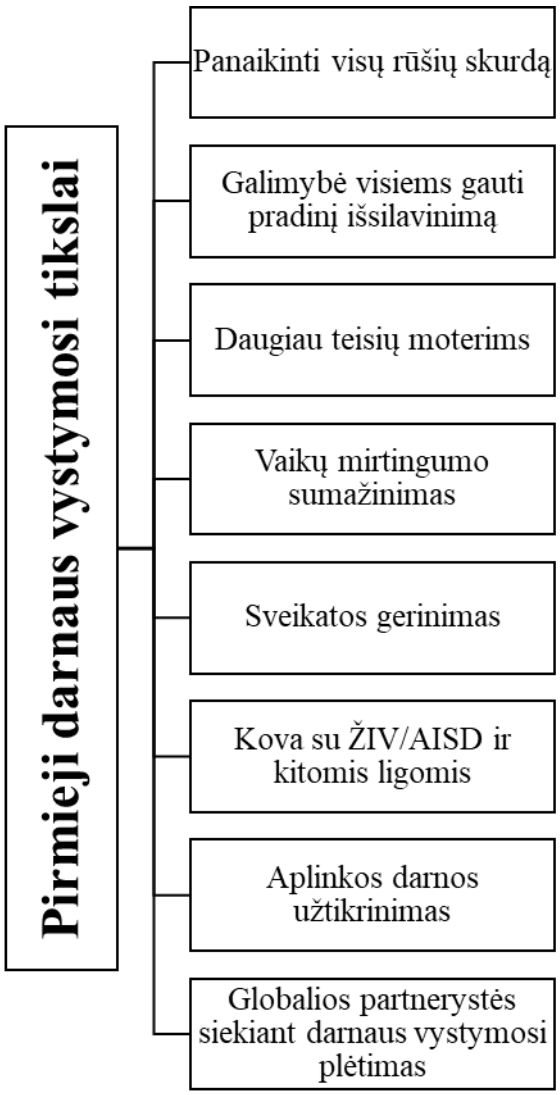

1.2 pav. Pirmieji darnaus vystymosi tikslai (sudaryta autoriaus)

Remiantis „Tūkstantmečio plėtros tikslais“ (2000), 2015 m. rugsėjo 25–27 dienomis Niujorke (JAV) buvo suorganizuotas antras aukšto lygio susitikimas, kurio metu buvo priimta darnaus vystymosi darbotvarkė po 2015 metų. Vyriausybių ir valstybių vadovai ir vyriausieji įgaliotiniai priėmė dokumentą „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“. Pasiūlyme numatyta 17 tikslų ir 169 uždaviniai, apimantys daugybę tvaraus vystymosi klausimų, įskaitant skurdo ir bado panaikinimą, sveikatos ir švietimo gerinimą, tvaresnių miestų kūrimą, kovą su klimato kaita, vandenynų ir miškų apsaugą (US General Assembly, 2014).

1.3 pav. Junginių Tautų Darnaus vystymosi tikslai (šaltinis: Punytė ir Simonaitytė, 2018)

Vykdydami šią darbotvarkę, 193 valstybės narės pasižadėjo užtikrinti tvarų ir integracinį ekonomikos augimą, socialinę įtraukimą ir aplinkos apsaugą, puoselėdami taikias, teisingas ir integracines visuomenes per naują pasaulinę partnerystę. „2030 m. Darnaus vystymosi darbotvarkė“ (angl. *2030 Agenda for Sustainable Development*) yra universali, transformuojanti ir pagrįsta teisėmis. Tai ambicingas veiksmų planas šalims, Jungtinių Tautų sistemai ir visiems kitiems dalyviams. Darbotvarkė yra išsamiausias iki šiol pateiktas planas, kaip panaikinti skurdą, sumažinti nelygybę ir apsaugoti planetą. Darbotvarkė peržengia retoriką ir joje pateikiamas konkretus raginimas veikti žmonėms, planetai ir gerovei. Tai skatina mus imtis drąsių ir permainingų žingsnių, kurie skubiai reikalingi, norint pakeisti pasaulį darniu ir atspariu būdu.

2030 m. Darnaus vystymosi darbotvarkė apima šiuos pagrindinius principus (United Nations systems staff college, 2019):

1. **Universalumas** (angl. *Universality*) – tai yra visuotinė taikymo sritis ir įpareigoja visas šalis, nepriklausomai nuo jų pajamų lygio ir vystymosi būklės, prisidėti prie visapusiškų pastangų siekiant darnaus vystymosi. Darbotvarkė yra taikoma visose šalyse, visose situacijose, ir visais laikais.

2. **Nepaliekamas nė vienas nuošalyje** (angl. *Leaving no one behind*) – siekiama nauda visiems žmonėms ir įsipareigojama nepalikti nė vieno, kuriam reikalinga pagalba, nesvarbu kur ir kaip jis gyvena. Tai sukelia precedento neturintį poreikį gauti vietinius ir suskaidytus duomenis, kad būtų galima analizuoti rezultatus ir sekti pažangą.

3. **Sąsaja ir neatsiejamumas** (angl. *Interconnectedness and Indivisibility*) – 2030 m. Darnaus vystymosi darbotvarkė remiasi susietu ir nedalomu septyniolikos darnaus vystymosi tikslų pobūdžiu. Labai svarbu, kad visi subjektai, atsakingi už darnaus vystymosi tikslų

įgyvendinimą, traktuotų juos kaip visumą, užuot vertinę juos kaip individualių tikslų, iš kurių jie renkasi, meniu sąrašą.

4. Įtrauktis (angl. *Inclusiveness*) – 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkėje reikalaujama, kad visi visuomenės segmentai, nepriklausomai nuo jų rasės, lyties, etninės priklausomybės ir tapatybės, dalyvautų įgyvendinant šią programą.

5. Daugiašalės partnerystės (angl. *Multi-Stakeholder Partnerships*) – 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkėje raginama užmegzti daugiašalę partnerystę, siekiant sutelkti ir pasidalyti žiniomis, patirtimi, technologijomis ir finansiniais ištekliais, kad būtų pasiektas darnaus vystymosi tikslas visose šalyse.

2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkės centre yra anksčiau minėti penki kritiniai aspektai: žmonės, gerovė, planeta, partnerystė ir taika, dar vadinami 5P. Tradiciškai žiūrint per tris pagrindinius elementus - socialinę įtraukimą, ekonominį augimą ir aplinkos apsaugą - priimant 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkę, darnaus vystymosi koncepcija įgavo turtingesnę prasmę, kuri grindžiama šiuo tradiciniu požiūriu pridedant du kritinius komponentus partnerystę ir taiką. Tikras darnumas yra šių penkių aspektų pagrindas.

Taigi, per 15 metų planuojama paskatinti veiksnius kritiškai svarbiose žmonijai ir planetai srityse (Scaling up nutrition, 2015):

- **Žmonės** – pasiryžę panaikinti skurdą ir badą visomis formomis ir dimensijomis bei užtikrinti, kad visi žmonės galėtų išnaudoti savo galimybes oriai, lygybėje ir sveikoje aplinkoje.
- **Planeta** – pasiryžę apsaugoti planetą nuo degradacijos, be kita ko, naudodamiesi tausojančiu vartojimu ir gamyba, tausiai valdydami jos gamtos išteklius ir imdamiesi skubių veiksmų kovojant su klimato kaita, kad ji galėtų patenkinti dabartinės ir ateities kartų poreikius.
- **Gerovė** – pasiryžę užtikrinti, kad visi žmonės galėtų džiaugtis klestinčiu ir pilnaverčiu gyvenimu, o ekonominė, socialinė ir technologinė pažanga vyktų harmonijoje su gamta.
- **Taika** – pasiryžę puoselėti taikias, teisingas ir apimančias visuomenes, kuriose nėra baimės ir smurto. Negali būti darnaus vystymosi be taikos ir negali būti taikos be darnaus vystymosi.
- **Partnerystė** – pasiryžę sutelkti priemones, reikalingas šiai darbotvarkei įgyvendinti, pasitelkdami atgaivintą visuotinę darnaus vystymosi partnerystę, paremtą stipresnio visuotinio solidarumo dvasia, visų pirma sutelkdami dėmesį į skurdžiausių ir pažeidžiamiausių asmenų poreikius ir dalyvaujant visoms šalims.

Apibendrinant galima teigti, kad darnaus vystymosi tikslus galima apibrėžti kaip plačią viziją darnesnei pasaulio ir visų gyventojų ateičiai, kuri susideda iš konkrečių uždavinių ir

rodikliais paremtos sistemos. 2015 m. darnaus vystymosi tikslai buvo papildyti bei paremti penkiais principais – žmonės, planeta, gerovė, taika ir partnerystė.

Analizuotoje mokslinėje literatūroje, informaciniuose šaltiniuose skiriami bendrieji darnaus vystymosi principai, taikomi visoms šalims. Atsižvelgiant į šiuos principus, kiekviena šalis gali įsivertinti pasiekimus bei esamas problemas darnaus vystymosi srityje. Kiekvienai šaliai ir jos gyventojams svarbus šalies vystymasis, nes jis lemia jos socialinę ir ekonominę padėtį. Kiekviena šalis nori palankesnių vystymosi galimybių ir didesnių investicijų srautų, tačiau šios galimybės yra ribotos ir ne visada pasiekiamos. Šalies plėtra priklauso nuo jos infrastruktūros, gaunamų pajamų, investicijų, pramonės plėtros, pritrauktų turistų skaičiaus, gyventojų skaičiaus, jų aktyvumo ir pokyčių. Norint pagerinti šalies vystymąsi, reikia analizuoti jos išsivystymo lygį pagal pagrindines sritis: ekonominę, socialinę ir aplinkosaugos. Tik išanalizavus šias sritis galima nustatyti, ar šalies vystymasis yra subalansuotas ir kuriai iš šių sričių trūksta dėmesio (Čiegis ir kt., 2009).

Tvarus vystymasis yra prioritetinė ES ir Lietuvos politikos sritis. Pagrindinė valstybės misija įgyvendinant Darnaus vystymosi strategiją - koordinuoti ir derinti pagrindinių darnaus vystymosi elementų (aplinkosaugos, ekonomikos ir socialinės sferos) raidą, sudaryti sąlygas gyventojams aktyviai dalyvauti darnaus vystymosi procese (Štreimikienė, Balžentis, 2013).

Lietuvos nacionalinėje politikoje darnaus vystymosi principai, kaip šalies prioritetinė kryptis yra įtvirtinti per tris strateginio planavimo dokumentus (žr. 1.1 lentelę)

1.1 lentelė Lietuvos darnaus vystymosi strateginiai planavimo dokumentai (sudaryta autoriaus remiantis LR vidaus reikalų ministerija (2017), Lietuva 2030 oficialus puslapis, LR aplinkos ministerija (2020))

Dokumento pavadinimas	**Metai**	**Tikslai**
Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“	2012 m.	Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ – tai visuomenės ir valdžios atstovų pažadas iki 2030 m. sukurti sėkmingą Lietuvą. Ekonomiškai ir socialiai stiprią šalį, atvirą pasauliui ir puoselėjančią savo tapatumą.
Nacionalinė darnaus vystymosi strategija	2003 m.	Šioje strategijoje, atsižvelgus į mūsų šalies interesus ir savitumą, suformuluoti Lietuvos darnaus vystymosi tikslai ir principai. Tuomet, lygiuodamiesi į Vakarų Europos valstybes, išsikėlėme ilgalaikį tikslą: iki 2020 m. pagal ekonominius, socialinius, gyventojų sveikatos ir taupaus gamtos išteklių naudojimo rodiklius pasiekti Europos Sąjungos šalių vidurkį, užtikrinti švarią ir sveiką aplinką.
Baltoji knyga	2017 m.	Svarbiausi valstybės iššūkiai – geografiškai subalansuotas, darnus ir tvarus augimas bei kokybiškų gyvenimo sąlygų sudarymas visoje Lietuvoje. Išskirti keturi regioninės politikos uždaviniai: sukurti veiksmingos regioninės politikos sistemą,

		užtikrinti, kad ekonomikos augimas būtų geografiškai subalansuotas, sudaryti kokybiško gyvenimo sąlygas visoje Lietuvoje bei pagerinti regionų įvaizdį.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2003 metais rugsėjo 11 d., remiantis Europos Tarybos susitikimo (Barselona, 2002) rekomendacijomis ir Pasaulio valstybių ir vyriausybių vadovų susitikimo Johanesburge (2002) įgyvendinimo plano 162 punktu, patvirtino Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją. Kitas labai svarbus strateginio planavimo dokumentas yra Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ – tai Lietuvos ateities vizija. Jos pagrindas – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjos, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga. 2017 m. parengtoje Lietuvos regioninės politikos Baltojoje knygoje, iškeliame pagrindiniai tikslai tai sukurti veiksmingos regioninės politikos sistemą, užtikrinti, kad ekonomikos augimas būtų geografiškai subalansuotas, sudaryti kokybiško gyvenimo sąlygas visoje Lietuvoje bei pagerinti regionų įvaizdį.

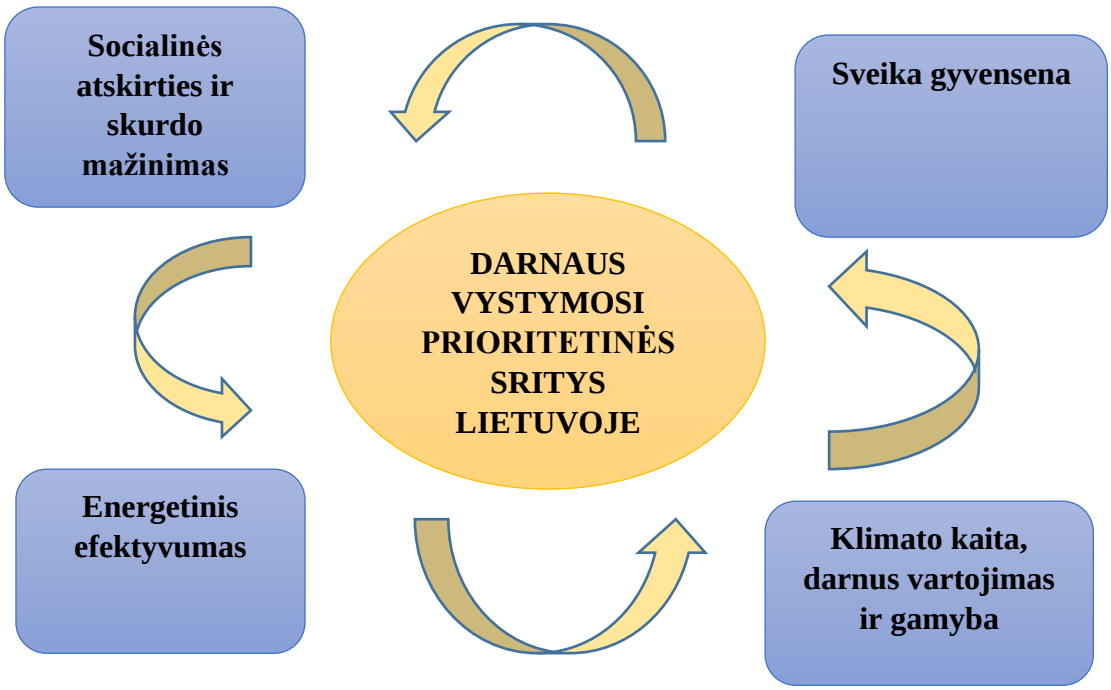

1.4 pav. Darnaus vystymosi prioritetinės sritys Lietuvoje (parengta autoriaus remiantis Europos komisija, 2015)

Pagrindinėmis prioritetinėmis aplinkos tvarumo sritimis Lietuva įvardijo kovą su klimato kaita (13-asis DVT), vandenynų (14-asis DVT) ir vandens išteklių apsaugą (6-asis DVT), ekosistemas ir biologinę įvairovę (15-asis DVT), taršos ir atliekų mažinimą (3-iasis ir 11-asis DVT) ir išteklių naudojimo efektyvumo didinimą (7-asis DVT) (Trečiokas, 2016).

Šalis mano, kad klimato kaita (13-asis darnaus vystymosi tikslas) kelia didelę grėsmę tvariam vystymuisi. Jos klimato kaitos švelninimo politika grindžiama tvaria energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių plėtra ir energijos vartojimo efektyvumu (7-asis DVT). 2016 m. šalis paskelbė, kad jos energijos gamyba iš atsinaujinančiųjų išteklių sudaro daugiau kaip pusę visos elektros ir šilumos energijos gamybos (Trečiokas, 2016). 2013 m. spalį Lietuva patvirtino mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei inovacijų prioritetus, o proveržio tikimasi 2022 m. Prioritetai apima energetikos, biotechnologijų, transporto, informacinių ir ryšių technologijų, naujų gamybos procesų ir kūrybingos visuomenės sritis (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2018).

Lietuva teikia pirmenybę darniam miestų ir bendruomenių vystymuisi (11-asis DVT). Šiuo metu ji rengia naują bendrąjį teritorijos planą, į kurį bus integruoti darnaus vystymosi tikslai. Šis planas taps pagrindine priemone, padėsiančia užtikrinti įtraukų ir darnų miestų vystymąsi, mažinti socialinę ir ekonominę atskirtį juose, bei mažinti neigiamą užstatytų teritorijų poveikį aplinkai, užtikrinti kultūros paveldo, gamtos apsaugą (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2018).

Aplinkos ministerija yra pagrindinė institucija, atsakinga už pažangą įgyvendinant Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją ir Darbotvarkę iki 2030 m. Ministerija įsteigė Tarpinstitucinę darnaus vystymosi darbo grupę, į kurią susibūrė ekspertai iš įvairių šakinių ministerijų ir pilietinės visuomenės organizacijų. Ši grupė, bendradarbiaudama su kitomis nacionalinėmis institucijomis, padeda Aplinkos ministerijai rengti NSSD pažangos apžvalgas, kurios bus pateiktos Nacionalinei darnaus vystymosi komisijai (NDVK). NKVS pirmininkauja Ministras Pirmininkas, o jai priklauso šakinių ministerijų, taip pat pilietinės visuomenės, akademinės bendruomenės ir privataus sektoriaus atstovai (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2018). Taip pat įsipareigota toliau stiprinti dialogą su privačiuoju sektoriumi ir vietos suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų pasiektas politikos nuoseklumas visais lygmenimis.

Kalbant apie darnų ir tvarų vystymąsi, kaip vieną iš įdomesnių paskutinių projektų galima paminėti **ESPON ateities įžvalgų projektą „Kaip Baltijos jūros regionas atrodys 2050 m.?“** Lietuva, kurią atstovavo Aplinkos ministerija, Statybos ir teritorijų planavimo departamentas kartu su kitomis Pabaltijo šalimis dalyvavo ESPON ateities įžvalgų projekte „Kaip Baltijos jūros regionas atrodys 2050 m.?“ (ESPON, 2020). Ateities įžvalgų projektą sudaro esamos dabartinės tendencijos bei teritorinės ateities plėtros prognozės. **Dabartinės tendencijos**. Nors urbanizacija ir sparčiai mažėjančios kaimo vietovės yra bendros tendencijos visoms Baltijos jūros regiono šalims, galima pastebėti tam tikrų reikšmingų skirtumų. Pavyzdžiui, gyventojų tankumo skirtumai tarp šiaurinių ir pietinių Baltijos jūros regiono šalių (Suomijoje - 17 gyventojų/km^2 , o Vokietijoje - 172 gyventojai/km^2) daro įtaką regiono erdvinei struktūrai, kurioje pietinės regiono

dalies miestai yra labiau susiję. Tyrimas rodo, kad 2015-2016 m. tarptautinius migrantus priėmusiose šalyse (Vokietijoje, Švedijoje, Danijoje ir Norvegijoje) kaimo vietovių depopuliacija sulėtėjo. **Teritorinės plėtros ateities prognozės**. Projekto metu buvo parengti trys Baltijos jūros regiono ateities raidos scenarijai – bazinis ir du alternatyvūs scenarijai:

1.2 lentelė Baltijos jūros regiono ateities raidos scenarijai (sudaryta autoriaus remiantis Territorial Scenarios for the Baltic Sea Region in 2050 – BT 2050, 2020)

Scenarijus	Scenarijaus esmė
Bazinis scenarijus	Pateikiama perspektyvą, kaip Baltijos jūros regionas atrodys 2050 m., jei per ateinančius tris dešimtmečius išliks pastarojo meto tendencijos (pvz., stabilus ekonomikos augimas, imigrantų srautas) ir dabartinė politinė praktika (pvz., ES politinė integracija). Jei tendencijos išliks stabilios, kaimo ir miesto atskirtis ir toliau didės. Tai reiškia, kad didesni miestai ir toliau generuos ekonominę galią ir galės pritraukti daugiau žmonių, o kaimo vietovės ir toliau mažės
Gerovė žiedinėje ekonomikoje: gero gyvenimo mintis	Baltijos jūros regionas numatomas kaip vieta, kurioje piliečiai aktyviai dalyvauja pereinant nuo esamo linijinio ekonomikos modelio prie žiedinės ekonomikos, kurioje daugiausia dėmesio skiriama geresnei gyvenimo kokybei. Šiame scenarijuje svarbesnis vaidmuo teks mažesniems miestams ir miesteliams, o tai gali paskatinti vietos gamybą ir sumažinti vartotojiškumą
Augimas į žaliųjų technologijų milžinus: ekologinio pėdsako išvalymas	Baltijos jūros regionas vaizduojamas kaip žaliųjų technologijų ir inovacijų milžinas. Sumažėjęs ekologinis pėdsakas, padidėjusi ekologinė gamyba ir vartotojiškumas be kaltės - tai tik keletas šio scenarijaus bruožų.

Šiais scenarijais siekiama padėti Pabaltijo šalims kurti ir įgyvendinti įrodymais pagrįstą Baltijos jūros regiono ateities politiką.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvoje darnaus vystymosi tikslai, jų įgyvendinimas, yra apibrėžiamas remiantis šiais dokumentais – tai Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Nacionalinė darnaus vystymosi strategija ir Baltoji knyga. Lietuva yra iškėlusi keturias pagrindinius darnaus vystymosi prioritetines sritis: sveika gyvensena, socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, klimato kaita, energetinis efektyvumas, darnus vartojimas ir gamyba.

1.3. Darnaus vystymosi principų integravimas į organizuojamus kultūros renginius

Norint suvokti, kaip darnaus vystymosi principai yra ir gali būti integruojami į organizuojamus kultūros renginius, pravartu trumpai aptarti bendruosius darnaus vystymosi principų integravimo į kultūrą, kultūros organizacijų veiklą principus apskritai.

Kultūra vaidina vis svarbesnį vaidmenį siekiant tvaraus vystymosi tikslų šalyse. Kultūros kuriama vertė yra svarbi ir neatsiejama kiekvienos šalies ekonomikos dalis (Kiaušienė, Mikalauskienė, 2020). Vis labiau pripažįstama, kad kultūra turi transformuojamąją galią

socialinei įtraukčiai, atsparumui ir darniam vystymuisi, nes ji yra pagrindinė darnaus vystymosi priemonė. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. žymi svarbų posūkį pasaulinėse pastangose spręsti vystymosi iššūkius ir išnaudoti galimybes, nes vietos valdžios institucijoms ir bendruomenėms tenka vis svarbesnis vaidmuo šiame pasauliniame procese kartu su tarptautiniais ir nacionaliniais veikėjais bei kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Kultūra taip pat yra esminė žmogaus vystymosi sudedamoji dalis, kuri yra visų tapatybės, inovacijų ir kūrybiškumo šaltinis, ji teikia tvarius vietos ir pasaulinių iššūkių sprendimus (High-level Event on Culture and Sustainable Development, 2019). Europos Parlamentas savo ataskaitoje dėl ES tvarumo veiksmų (2017) pabrėžia, kad kultūra yra tarpsektorinė ir kompleksinė problema ir yra esminis vystymosi šaltinis, kad kultūros išteklių naudojimas yra esminis būdas siekti kitų būsimų vystymosi tikslų ir kad kultūros veiksniai į tvaraus vystymosi politiką ir strategijas turėtų būti įtraukiami visapusiškai laikantis kitų tarptautinių įsipareigojimų, pripažįstant žmogaus teisių visuotinumą ir tarpusavio priklausomybę. Be to, joje pabrėžiama, kad kultūra turi tapti neatsiejama Europos tvarumo veiksmų dalimi, atsižvelgiant į jos vaidmenį "ekonominiam vystymuisi, darbo vietų kūrimui, demokratijos, socialinio teisingumo ir solidarumo skatinimui", skatinant sanglaudą, kovojant su socialine atskirtimi, skurdu ir kartų bei demografiniais skirtumais". (Implementing culture within the sustainable development goals, 2019).

Tvarumo koncepcija paprastai grindžiama trijų ramsčių paradigma: ekonomine, aplinkosaugine ir socialine. Kultūrinis ramstis būtinas dėl jo vertės kuriant kolektyvinius naratyvus, gebėjimo konsoliduoti bendruomenes ir skatinti įvairovę kaip esminį tvarumo elementą. Iš tiesų kultūra turi transformuojamąją galią, labai svarbią kuriant tvarią ateitį visiems (Implementing culture within the sustainable development goals, 2019). Kaip pažymi Kiaušienė ir Mikalauskienė (2020), „tarp septyniolikos darnaus vystymosi tikslų tiesiogiai kultūrą galima pastebėti tik fragmentiškai, tačiau tai nemenkina jos svarbos darnaus vystymosi kontekste, o tik patvirtina prielaidą, kad kultūros poveikis darnaus vystymosi procese gali būti lygiavertis kitoms dimensijoms (ekonominei, socialinei ir aplinkosauginei)“.

Kultūra yra Europos tapatybės pagrindas, nes ji prisideda prie klestėjimo, socialinės sanglaudos ir gerovės. Kultūra taip pat stiprina Europos įvaizdį ir jos įtaką pasaulyje. ES vadovai įsipareigojo didinti paramą kultūriniam bendradarbiavimui (Vries, 2020). Kultūros vaidmuo darniam vystymuisi atsispindi kompleksiškai daugelyje 2030 m. Darnaus vystymosi darbotvarkės tikslų, nes kultūra yra šios darbotvarkės dalis. Todėl ši darbotvarkė laikoma svarbia tarptautiniams kultūros santykiams ir išorės kultūros politikai, taip pat ir ES išorės kultūros santykiams. Darnaus vystymosi tikslai sudaro sąlygas kultūrai klestėti, tačiau kultūra taip pat padeda siekti darnaus vystymosi.

ES yra gerai pasirengusi įgyvendinti kultūros tikslus. Todėl šalys stengiasi integruoti kultūrą į savo vystymosi politiką visais lygmenimis, kad būtų sukurtos palankios sąlygos darniam vystymuisi. Kelios valstybės narės, vadovaujamos pavyzdžiu ir savo darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo strategijomis daugiausia dėmesio skiria kultūros tikslams, puoselėja kultūrinės įvairovės apsaugos ir skatinimo aspektus (Beukelaer ir kt., 2015).

Kultūra yra neatsiejama vietos plėtros procesų dalis. Analizuotoje literatūroje matyti, kad tyrėjai atkreipia dėmesį į kultūros vaidmenį kuriant vietos bendruomenes per tam tikras vertybes ir jų pagrindu kuriamą vietos tapatumo jausmą bei kultūros vaidmenį stiprinant ir plėtojant vietos bendruomenes (Cwikla ir kt., 2020).

Kalbant apie kultūrą ir tvarumą apskritai, pastebimos dvi darnaus vystymosi rūšys. Viena vertus, egzistuoja yra pagrindinė apibrėžtis, kurią, kaip jau minėta, sudaro trys integruoti ramsčiai: ekonominis, socialinis ir aplinkosauginis, tačiau kiti autoriai (Sazanova, 2014; Cwikla ir kt., 2020) pabrėžia ne tris, bet keturis ramsčius, pažymėdami, kad kultūros vaidmuo darniajam vystymuisi buvo pripažintas vėliausiai. Ankstyvajame XX a. dešimtajame dešimtmetyje vadinamosios „kultūrinio tvarumo“ paradigmos pradininkai pabrėžė būtinybę stiprinti kultūros ir vystymosi sąsajas kaip itin svarbias vietos tvarumui. Kultūrinis darnaus vystymosi aspektas yra susijęs su įgyvendinimu meno, tarpkultūrinio dialogo ir kultūrinės įvairovės principų įgyvendinimu tarptautiniu mastu, nacionalinėje ir regioninėje plėtros politikoje (Sazanova, 2014).

Pirmiausia, remiantis L. Sazanova (2014), apibūdinama kultūra, kuri, anot šios autorės, turi siauresnę ir platesnę vartojimo sąvokas. Darnaus vystymosi sampratos kontekste siaurasis „kultūros“ apibrėžimas gali reikšti kultūros paveldą arba įvairią meninę veiklą. Kasdienėje kalboje kultūrą dažnai suprantame didingą dalyką dvasinėje srityje. Siauresnis termino apibrėžimas yra susijęs su vadinamuoju „aukštuoju menu“ - opera, klasikine muzika, vaizduojamuoju menu ir pan., tiksliau kultūra siaurąja prasme suprantama, kaip apimančia visus tradicinius elementus, kurie yra dalis tam tikros kultūros politikos - teatro, kino, muzikos, architektūros, literatūros, muziejaus ir t. t. Pagal platesnę apibrėžtį kultūra dažnai aiškinama kaip persipynusi su visais gyvenimo aspektais: žmonių ir bendruomenių, taip pat susijusių su jų vertybėmis. Šia plačiąja prasme į kultūrą žvelgiama per tautų ir bendruomenių vertybių, normų, tradicijų, papročius, praktikas, požiūrius ir t.t. Ji apima ne tik meną ir literatūrą, gyvenimo būdą, bendro gyvenimo būdus, pagrindines žmogaus teises, vertybių sistemas, tradicijas ir įsitikinimus.

Prieš pradedant analizuoti darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus kultūros renginius būdus, priemones, būtina aptarti ir tai, kad organizuojami renginiai (neatsižvelgiant į darnaus vystymosi principų integravimą į juos) supančią aplinką, darnaus vystymosi bendruosius siekius veikia tiek pozityviai, tiek ir negatyviai.

„Renginių organizavimo“ (2014) metodiniame leidinyje skiriami būdai, kaip galima integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus kultūros renginius. Visų pirma reiktų atminti, kad renginiai veikia aplinką tiek pozityviai, tiek ir negatyviai. Todėl darnaus vystymosi principų integravimas į organizuojamus kultūros renginius turi vertinti ir atsižvelgti į galimą poveikį.

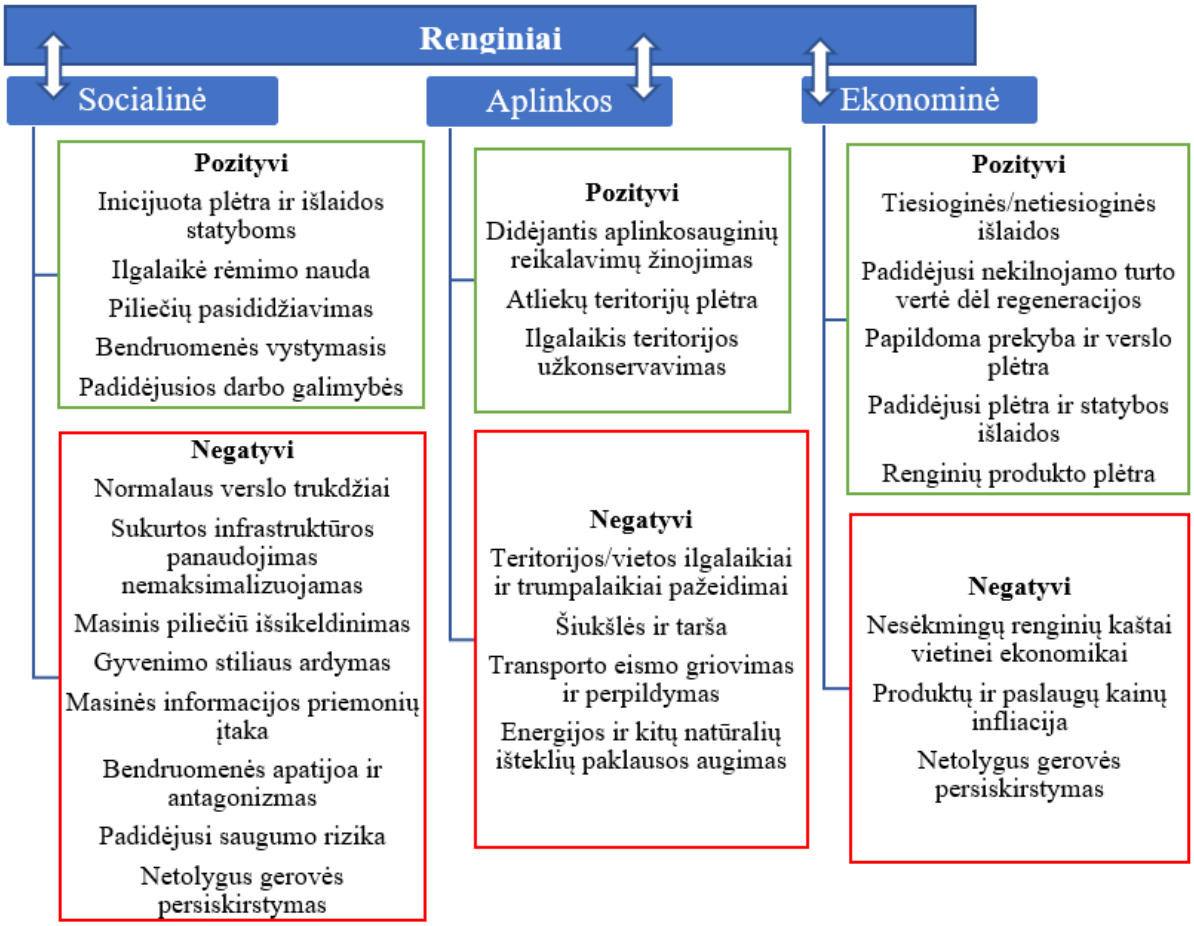

0.1.5 pav. Pozityvūs ir negatyvūs organizuojamų kultūros renginių poveikio aplinkai veiksniai (parengta pagal Renginių organizavimas, 2014)

Analizuojant daromą poveikį, galima suvokti, darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus kultūros renginius būtinumą.

Tiriant darnaus vystymosi principų integravimo į kultūros renginius būdus, verta paminėti 2014 metais parengtą „Vilniaus vietinio įgyvendinimo planą“. Tai bene pirmoji studija Lietuvoje, skirta darnių renginių organizavimo klausimams aptarti.

Paškevičiūtė ir Medeišienė (2014) „Vilniaus vietinio įgyvendinimo plane“ pateikia Fiksel ir kt. (2012) Darnaus vystymosi elementų modelį (žr. 3.2 pav.), pritaikytą galimam renginių, kuriuose integruojami darnaus vystymosi principai poveikiui su vietove, kurioje organizuojamas renginys.

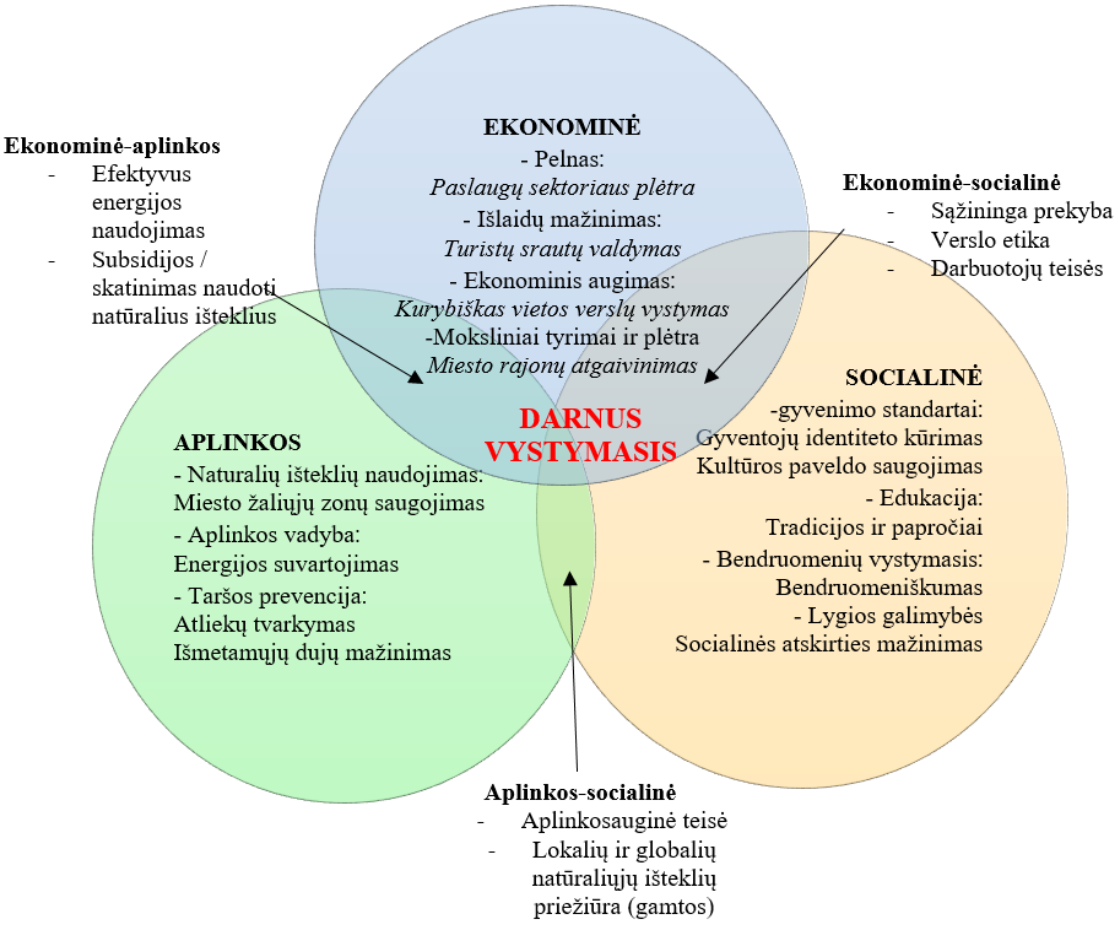

1.6 pav. Darnaus vystymosi sferos (Vilniaus vietinis įgyvendinimo planas, 2014)

Pateiktame modelyje skiriami konkretūs siekiai bei veiksmai, kurie organizuojant renginį bei integruojant į renginį darnaus vystymosi principus, gali teikti naudą ir vietovei, kurioje organizuojamas renginys, ir renginio dalyviams. Pavyzdžiui aplinkos apsaugos principai kultūros renginio organizavimo metu sietini su miesto žaliųjų zonų saugojimu, taršos prevencijos klausimais, atliekų rūšiavimu, naudojamos energijos efektyviu panaudojimu. Socialinė darnaus vystymosi sritis kultūros renginio metu siejama su paveldo saugojimu edukacija, bendruomenės vystymosi ir kitais klausimais. Ekonominė darnaus vystymosi sritis siejama su išlaidų, skirtų renginiui organizuoti efektyviu panaudojimu, kitais klausimais.

„Vilniaus vietinio įgyvendinimo plane“ (2014) pateikiamas ir Tarptautinės sertifikavimo organizacijos (ISO) 2012 metais darnaus vystymosi principų integravimo į kultūros renginius vadybos modelis:

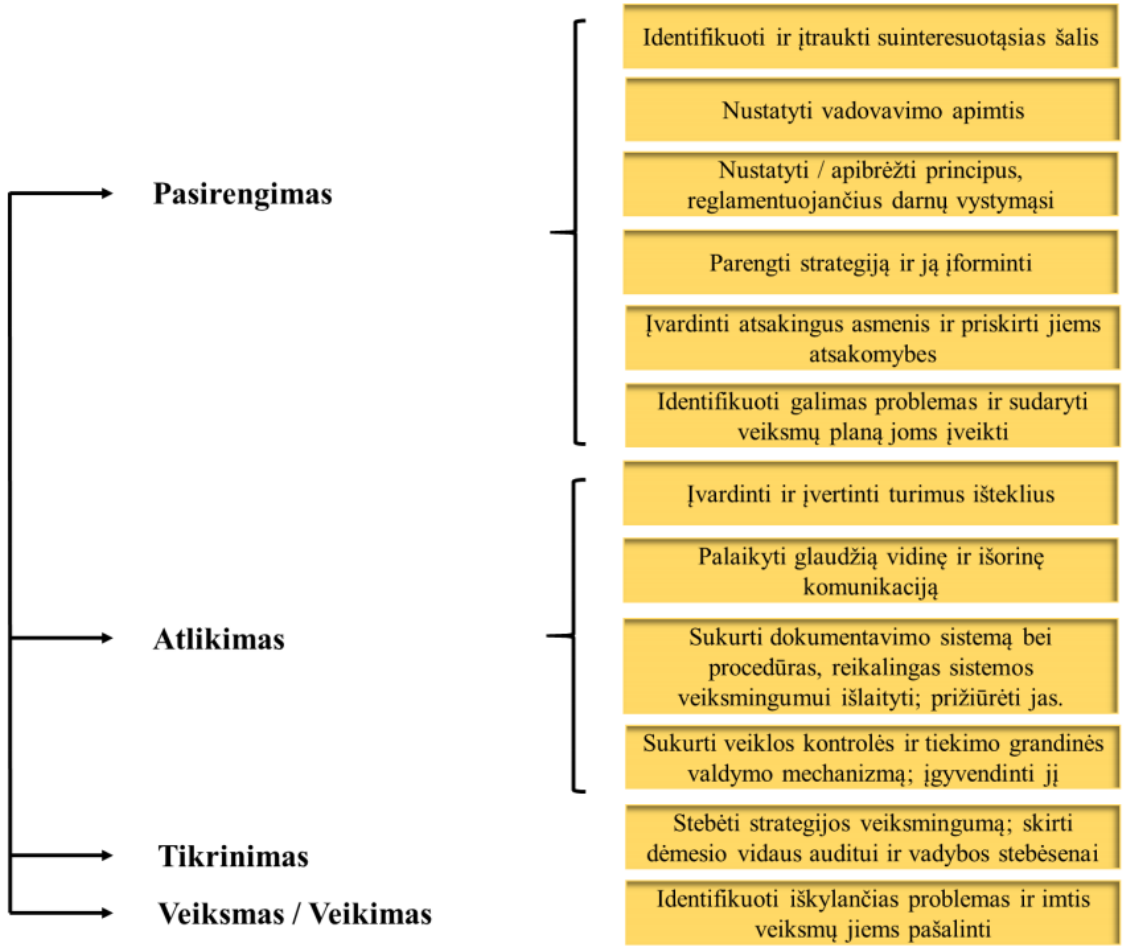

1.7 pav. Darnaus vystymosi principų integravimo į kultūros renginius vadybos modelis
(Vilniaus vietinis įgyvendinimo planas, 2014)

Šiame modelyje skiriami keturi esminiai etapai: pasirengimo, atlikimo, tikrinimo, veikimo etapai. Šiems etapams skiriamos tam tikros rekomendacijos, kurios, visumoje prisideda prie tinkamo ir apgalvoto darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamą kultūros renginį, plano. Šis modelis renginių organizatoriams padeda įsivertinti visus veiksnius bei jų visumą organizuojant renginius, kurių metu organizatoriai siekia integruoti darnaus vystymosi principus. Taip pat padeda įsivertinti ir veiksmus, priimamus sprendimus iki renginio pradžios. Kitaip tariant, patys renginių organizatoriai turi galimybę apmąstyti kaip, kokiais būdais ir metodais į renginį bus integruojami darnaus vystymosi principai. Kaip pažymi Jones (2017), kultūros renginiams būtina integruoti darnaus vystymosi principus dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Visų pirma to pageidauja patys renginių dalyviai. Antra, kultūros renginiai yra puikus būdas padėti renginio dalyviams tapti darnesniais, tai yra kultūros renginiai gali veikti kaip edukacija darnaus vystymosi klausimais. Jones (2017) teigia, kad nėra vieningo požiūrio, kokius ir kokia apimtimi darnaus vystymosi principus pradėti integruoti į kultūros renginius. Tai priklauso nuo kultūros renginio organizatorių kompetencijų ir žinių darnaus vystymosi srityje.

Taip pat ir nuo būsimo renginio biudžeto. Tačiau kai kurių darnaus vystymosi principų integravimas nekainuoja nei didelio biudžeto, nei didelių išlaidų. Tarkime šiukšlių rūšiavimo konteinerių skaičiaus padidinimas, pačių konteinerių buvimas dažniausiai padeda paties renginių organizatoriams tvarkant teritoriją po renginio.

Didžiojoje Britanijoje nuo 2012 metų veikia vadinamasis „Žaliųjų festivalių aljansas“, kuris šiuo metu geriau yra žinomas kaip „Powerful thinking“ iniciatyva, kuri šiai dienai teikia rekomendacijas bei pasiūlymus, atlieka įvairius tyrimus tam, kad organizuojami stambūs masiniai renginiai, festivaliai būtų kuo draugiškesni aplinkai. 2015 metais buvo išleista tyrimų ataskaita pavadinimu „The Show Must Go“. Šioje ataskaitoje nurodoma, kad tokių renginių, kaip festivaliai, dalyviai Didžiojoje Britanijoje vis labiau išreiškia pageidavimą dalyvauti tik darnumu grindžiamuose festivaliuose, masiniuose renginiuose. Didelis dėmesys yra skiriamas atliekų rūšiavimo ir žaliosios elektros energijos panaudojimo klausimams. Čia pateikiama ir būsima 2025 metų festivalių vizija. Siekiama, iki 50 proc. sumažinti CO2 išmetimą, taip pat ženkliai pagerinti atliekų rūšiavimą. Taip pat siekiama dalintis teigiama ir neigiama patirtimi organizatorių tarpe, edukuoti ir mokyti pačius festivalių, renginių organizatorius darnaus vystymosi klausimais. Tai rodo, kaip svarbu integruoti darnaus vystymosi principus į visus renginius, ne tik į festivalius. Matyti, kad tose šalyse, kaip kad Didžioji Britanija veikiama labai tikslingai siekiant, kad renginių industrija veiktų kaip darni industrija. Atlikta teorinė analizė, apimanti darnaus vystymosi integravimo į kultūros renginius klausimus, rodo, kad Lietuvoje dar nepakankamai skiriama dėmesio šiems klausimams. Kai tuo tarpu Didžiosios Britanijos patirtis rodo, kad pastoviai teikiama informacija renginių organizatoriams leidžia pasiekti ir gerų rezultatų darnių renginių organizavimo klausimuose.

Gallagher ir Pike (2011) išskyrė indikatorius, kuriuos galima įsivertinti arba kurių galima siekti, norint kad darnaus vystymosi principai būtų tinkamai integruoti į kultūros renginius. Nors minimi autoriai išskyrė indikatorius jūros, vandens festivaliams ir renginiams, tačiau šie indikatoriai pasak Jungtinių Tautų (2012) išleistame leidinyje, skirtame aptarti ir pateikti rekomendacijas, įgalinančias integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus kultūros renginius. Visi principai apima tris darnaus vystymosi dimensijas.

Ekologinė darnaus vystymosi sritis apima šiuos aspektus: energijos taupymas, žaliosios energijos naudojimas, atliekų rūšiavimas, geriamo vandens naudojimo mažinimas, transporto priemonių, kuriomis patenkama į renginį darnumas – visuomeniniu transportu, pėsčiomis, dviračiais, kooperuojantis ir į renginį dalyviams vykstant vienu o ne keliais automobiliais, iniciatyvos galinčios mažinti anglies dvideginio išmetimą į atmosferą ir kita.

Ekonominė darnaus vystymosi sritis apima šiuos aspektus: prekių bei paslaugų pirkimo iš vietos bendruomenės skatinimas renginio metu. Vietinių darbuotojų įdarbinimas renginio metu,

prekių bei paslaugų pirkimas iš socialiai atsakingų įmonių. Renginio organizatorių gebėjimas užtikrinti darnumą tarp investicijų į renginio organizavimą ir renginio sąnaudų. Taip pat tai ir lėšos, skiriamos apmokyti renginio organizatoriaus aplinkosaugos vadybos klausimais.

Socialinė darnaus vystymosi sritis apima tokius klausimus, kaip renginio dalyvių saugumo užtikrinimas, konfliktų valdymas renginio metu, bendruomeniškumo skatinimas ir palaikymas renginio metu. Taip pat socialinė darnaus vystymosi sritis renginio organizavimo metu siejama su įvairiomis renginio dalyvių edukacijomis darnaus vystymosi klausimais. Tai ir informavimas apie tai, kuo renginys bus darnus, ko tikimasi iš dalyvių siekiant darnaus vystymosi principų įgyvendinimo. Tai gali būti konkursai, akcijos būsimiems renginio dalyviams, siekiant paskatinti teikti iniciatyvas, pasiūlymus, sietinus su darniu vystymusi renginio metu. Tai gali būti „edukacinės teritorijos ar salelės“, tai yra vietos, kuriose renginio dalyviai gali gauti informacijos apie darnų vystymąsi ir jo siekius.

Apibendrinant šį poskyrį, galima teigti, kad mokslinėje literatūroje skiriama daug dėmesio ne tik darnaus vystymosi principų diegimui kultūros renginiuose, tačiau apskritai suvokiama kultūros renginio svarba siekiant skleisti žinią apie darnų vystymąsi.

Organizuojant darnius renginius, tokius, kurių metu yra integruojami skirtingi darnaus vystymosi principai, svarbu suvokti pačius darnaus vystymosi principus, atsirinkti tai, ką realiai galima integruoti į organizuojamą renginį, siekti apjungti visus tris darnumo aspektus, - socialinį, ekonominį ir ekologinį. Vis tai turi būti apgalvota pačios renginio komandos.

Apibendrinant teorinę darbo dalį, būtina pabrėžti, kad darnus vystymasis – labai svarbus kiekvienam pasaulio gyventojui. Mokslinėje literatūroje, atliktuose empiriniuose tyrimuose yra atskleidžiama visų trijų darnaus vystymosi principų vienoda svarba. Siekiant darnaus principų įgalinimo, yra rengiami pasauliniai susitarimai. Kiekviena šalis nustato esminius artimiausius siekius ir prioritetus darnaus vystymosi srityje. Europos Sąjungoje įvairūs reglamentai prisideda prie nacionalinių darnaus vystymosi programų kūrimo bei įgyvendinimo, kaip vieningas teisinis pagrindas.

Kalbant apie darnaus vystymosi principų integravimą į kultūros renginius, reikia pastebėti, kad mokslinėje literatūroje yra akcentuojama kultūros renginių svarba, kaip būdas kuo labiau edukuoti visuomenę ar jos dalį darnumo klausimais. Į kultūros renginius siūloma integruoti tiek ekologinius, tiek ekonominius, tiek socialinius darnaus vystymosi principus. Pradedant integruoti darnumo principus, galima susilaukti tiek neigiamos, tiek teigiamos reakcijos. Todėl būtina ugdyti renginių organizatorių kompetencijas bei gebėjimus, sietinus su darnaus vystymosi principų suvokimu, išmanymu. Kitaip tariant, renginio organizavimo komanda turi būti kompetentinga ne tik renginio organizavimo, tačiau ir darnaus vystymosi srityje. Taip pat svarbu atsakingai atsirinkti, kokius principus ir kokia apimtimi ketinama

integruoti į kultūros renginį. Tam gali padėti turimas darnaus vystymosi integravimo į kultūros renginius vadybos modelis. Šis modelis turi būti parengtas atsižvelgiant į organizacijos specifiką, pritaikytas konkrečiai organizacijai. Šioje baigiamojo darbo dalyje pateikiamas rekomendacinis darnaus vystymosi principų integravimo į kultūros renginius vadybos planas gali būti naudojamas kiekvienos organizacijos, atsižvelgiant į modelio tinkamumą bei suderinamumą su organizacijos strateginiu planu. Aptarti darnaus vystymosi aspektai, kurie gali būti tiek integruojami, tiek ir matuojamas jų pasiekimo rezultatyvumas po renginio. Svarbu, kad į kultūros renginius integruojami darnaus vystymosi principai realiai būtų apčiuopiami renginio organizavimo, renginio vykdymo metu bei pasibaigus pačiam renginiui.

2. DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ TAIKYMO KAUNO KULTŪROS CENTRO ORGANIZUOJAMUOSE RENGINIUOSE TYRIMAS

Šioje baigiamojo darbo dalyje yra pateikiama empirinio tyrimo metodologija, tyrimo metodai. Aptariami ir analizuojami atlikto empirinio tyrimo rezultatai.

2.1. Tyrimo metodologija

Prieš aptariant empirinio tyrimo metodologiją, yra pateikiami esminiai tyrimo parametrai: tyrimo objektas, tikslas, uždaviniai.

Tyrimo objektas – darnaus vystymosi principų taikymas Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose.

Tyrimo tikslas: remiantis empirinio tyrimo duomenimis pateikti rekomendacijas Kauno kultūros centrui, leidžiančias tobulinti darnaus vystymosi principų integravimą į organizuojamus renginius.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti Kauno kultūros centro organizuojamų renginių dalyvių požiūrį į darnaus vystymosi principų integravimą centro renginiuose;
2. Nustatyti Kauno kultūros centro galimybes integruoti darnaus vystymosi principus į organizuojamus renginius;
3. Parengti rekomendacijas, įgalinančias tobulinti darnaus vystymosi principų taikymą Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose.

Šiam tikslui pasiekti buvo pasirinkti kiekybinis ir kokybinis tyrimo metodai. Empirinio tyrimo vykdymas buvo susiskirstytas į etapus (žr. 2.1 pav.): *mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, tyrimo instrumento sukūrimas, duomenų rinkimas bei gautų tyrimo rezultatų analizė.*

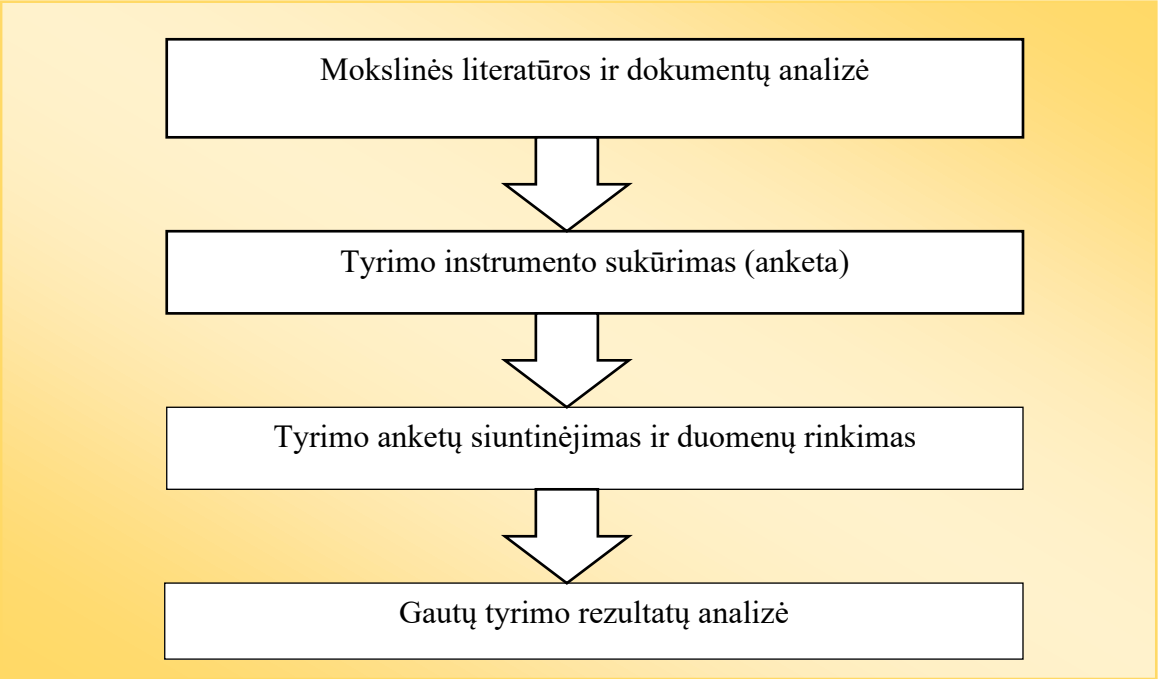

2.1 pav. Tyrimo eigos etapai (parengta autoriaus)

Pirmiausiai buvo atlikta **mokslinės literatūros ir dokumentų analizė**. Nagrinėjant šią temą daugiausia naudotasi užsienio bei Lietuvos autorių moksliniais darbais, straipsniuose ir internete pateikiama informacija, įstaigų dokumentais bei kita papildoma literatūra.

Kiekybinio tyrimo organizavimas. Kiekybiniam tyrimui atlikti buvo pasirinkta **anketinė apklausa**. Šis metodas tinkamiausias siekiant ištirti individo ar visuomenės sąmonės elementus (poreikius, požiūrį, interesus). Kardelis (2016) nurodo, kad kiekybinis tyrimo metodas taikant apklauso raštu būdą, yra tinkamas tada, kada siekiama vienu metu surinkti reprezentatyvų skaičių atsakymų. Taip pat nurodoma, kad tai yra greitas ir palyginti pigus informacijos rinkimo metodas. Šis metodas buvo pasirinktas siekiant apklausti Kauno miesto gyventojus ir Kauno miesto svečius, kurie dalyvauja Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose.

Tyrimo duomenims surinkti naudojama anketinė apklausa. Anketą sudarė vienas filtruojantis klausimas, kuriuo buvo siekiama atfiltruoti tuos respondentus, kurie iš viso nėra dalyvavę Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose. Anketoje buvo pateikti socialines demografines tiriamųjų charakteristikas apimantys klausimai, bei tiesiogiai su tyrimo tikslu susiję klausimai. (žr. priedai).

Kiekybinio tyrimo imtis. Kardelis (2016) nurodo, kad imties dydžio nustatymas yra labai svarbus veiksnys, parodantis, kad tyrėjas apklausė reikiamą skaičių tiriamųjų. Priklausomai nuo to, ar tyrimo eigoje pavyksta apklausti reikiamą skaičių tiriamųjų, gauti duomenys laikomi reprezentatyviais, arba neprezentatyviais. Kitaip tariant, reprezentatyvūs gauti duomenys leidžia teigti, kad tyrimo atlikimo metu šie duomenys yra patikimi ir atspindi

generalinės aibės nuomonę, požiūrį ar tam tikro socialinio reiškinio vertinimą. Tipinė duomenų paklaida yra 5 proc. Tai reiškia, kad ši paklaida yra leistina. (Kardelis, 2016). Siekiant nustatyti tyrimo imtį, visų pirma buvo nustatomas Lietuvos gyventojų skaičius. Remiantis oficialia Lietuvos statistikos departamento informacija, buvo nustatyta, kad 2020 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 2795680 gyventojų. (https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2020/salies-gyventojai/gyventoju-skaicius-ir-sudetis) Šis skaičius apima ir naujagimius, vaikus, nepilnamečius asmenis. Taip pat ir asmenis, kurie gyvena geografiškai nuo Kauno nutolusiose vietovėse, todėl tikimybė, kad dalyvauja Kauno kultūros centro rengiamuose renginiuose itin maža. Taigi, kai kurie amžiaus ir geografinės vietovės rodikliai neleidžia imties nustatyti remiantis bendru Lietuvos gyventojų skaičiumi. Todėl tyrimo imties nustatymui buvo naudojami Kauno miesto bei Kauno rajono gyventojų skaičius. 2020 metų pradžioje Kauno mieste gyveno 289364 gyventojai, o Kauno rajone 96423 gyventojai. Viso Kauno mieste ir Kauno rajone 385787. Remiamasi prielaida, kad šie gyventojai aktyviausiai dalyvauja Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose. Imtis buvo nustatyta naudojant imties skaičiuoklę http://www.apklausos.lt/imties-dydis. Buvo nustatyta, kad reikia apklausti 384 asmenis, kurie yra dalyvavę Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose, tam kad būtų gauti reprezentatyvūs duomenys su 5 proc. tipine paklaida.

Tyrimas buvo vykdomas 2021 m. balandžio – gegužės mėnesį. Tyrimo vykdymo laikotarpiu parengtas klausimynas buvo talpinamas elektroninėje erdvėje. Nuorodos į tyrimo klausimyną bei prašymas dalyvauti tyrime buvo platinamas socialiniame tinkle „Facebook“. Sulaukus 400 tinkamai užpildytų atsakymų, duomenų rinkimas buvo sustabdytas.

Gautų tyrimo rezultatų analizė: gautiems tyrimo duomenims apdoroti naudojamos Microsoft Word ir Microsoft Excel kompiuterinės programos.

Kokybinio tyrimo organizavimas. Kokybinio tyrimo instrumentu pasirinktas **ekspertų interviu.** Kardelis (2016) nurodo, kad ekspertai gali suteikti tos informacijos, kurios taikant kitus metodus, tyrėjas ne visuomet gali gauti. Ekspertų interviu tipas – pusiau struktūruotas interviu. Ekspertams atrinkti taikytas kriterinės atrankos metodas. Kriterinė atranka leidžia atrinkti tuos asmenis, kurių atsakymai yra esminiai. Kriterinei atrankai buvo pasirinkti šie kriterijai: ekspertu laikomas asmuo, kuris dirba Kauno kultūros centre ne mažiau kaip 2 metus. Tiesioginis darbas siejamas su renginių organizavimu. Ekspertais buvo pasirinkti Kauno kultūros centro darbuotojai. Ekspertams buvo užduota 14 klausimų (žr. 2 priedą), iš kurių dalis buvo apie darnumo suvokimą ir darnumo vystymo sampratą bei organizacinę patirtį ir iššūkius.

Kokybinio tyrimo imtis. Kokybinio tyrimo metu imtis nėra nustatoma iš anksto, kaip kiekybinio tyrimo metu. Kokybinio tyrimo metu siekiama pasiekti taip vadinamą imties

prisotinimą. Tai yra tą momentą, kuomet pateikiami atsakymai ima kartotis. Atliekant ekspertų interviu buvo apklausta 6 informantai. Jų atsakymams ėmus kartotis, tyrimas buvo baigtas.

Tyrimo etika. Apklausos metu buvo užtikrinti šie tyrimo etikos aspektai, numatyti Helsinkio deklaracijoje (2013) (Kardelis, 2016):

Anonimiškumo – tyrimo dalyvių suteikta informacija, nepaisant jos atvirumo ir asmeniškumo, neleistų nustatyti tiriamųjų tapatybės. Anonimiškumą garantuoja anketos be vardų bei ekspertų kodavimas, atsižvelgiant į tai, kad du iš 6 nesutiko, kad jų asmeniniai duomenys būtų minimi tyrime.

Konfidencialumo – esmė yra ta, kiek tyrėjas liks ištikimas tam, kuris jam padėjo tyrime. Kuo intymesnė ir diskretiškesnė informacija, tuo labiau tyrėjas įpareigotas garantuoti konfidencialumą ir rimtai laikytis pažadų.

Savanoriškumas – kad tyrimas būtų atliktas etiškai, tiriamieji jame dalyvauja niekeno neverčiami, laisva valia. Tiriamiesiems klausimyne pateikiama visa būtina informacija apie dalyvavimą moksliniame tyrime.

Pagarbos - siunčiant anketas buvo dėkojama už dalyvavimą tyrime, bei sąžiningą anketų pildymą.

Sąžiningumo - garantuoja, kad tyrimo metu gauti duomenys nebus keičiami, klastojami, tyrimo autorius įsipareigoja pateikti tik tokius duomenis, kuriuos gavo iš respondentų.

Prieš atliekant anketinę apklausą, tiriamieji buvo informuoti, jog jų dalyvavimas apklausoje yra asmeninis apsisprendimas ir jie laisvai gali nedalyvauti tyrime arba nutraukti dalyvavimą tyrime bet kuriuo metu.

Interviu metu buvo užtikrinami tie patys tyrimo etikos principai. Atsižvelgiant į duomenų konfidencialumo principą, visų ekspertų buvo klausiama ar jie sutinka, kad jų asmeniniai duomenys buvo naudojami ir minimi baigiamajame darbe.

2.2. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė

Kiekybiniame tyrime dalyvavo 400 respondentų, iš kurių 61,5 % moterys ir 37,2 % vyrai. Galima teigti, kad moterys tyrimo metu buvo aktyvesnės nei vyrai.

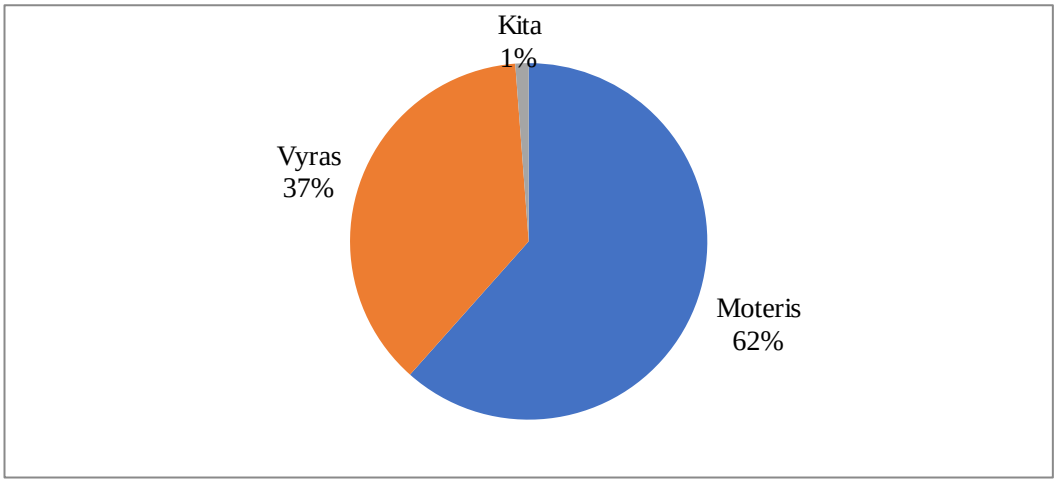

2.2 pav. Respondentų lytis

Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal amžių galima teigti, kad didžioji dalis respondentų yra 18 – 25 m. (35 proc.). Kitų amžiaus grupių respondentų buvo gerokai mažiau – 26-35 m. respondentų buvo 20 proc., 36-45 m. – 16 proc., 46-55 m. – 13 proc., 56 m ir daugiau - 12proc. Mažiausiai buvo respondentų iki 18 m. amžiaus – tokių buvo tik 3 proc. (2.3 pav.)

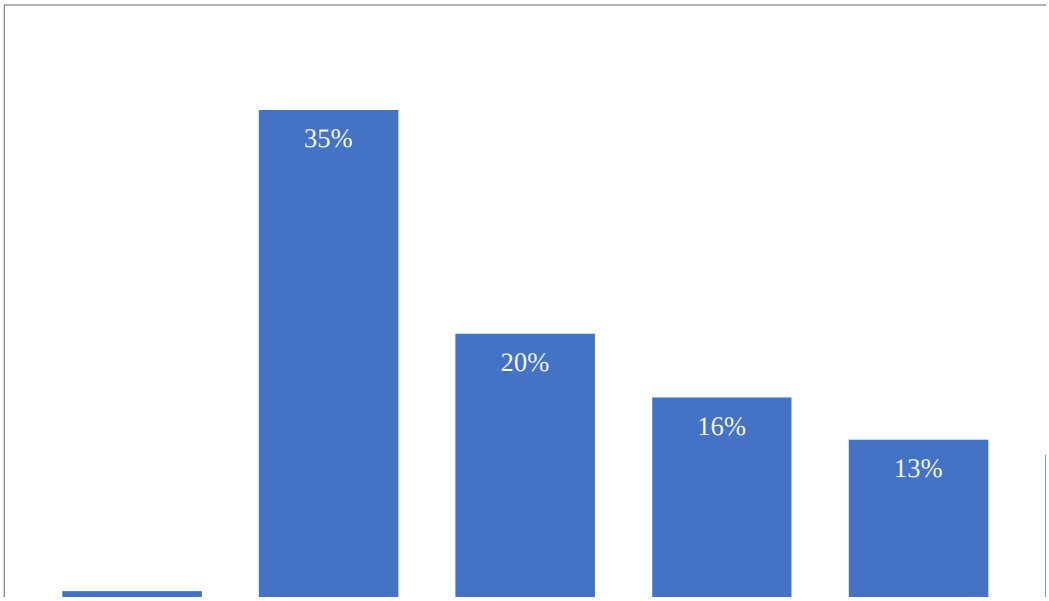

2.3 pav. Respondentų amžius

Galima prielaida, kad Kauno kultūros centro organizuojamų renginių auditorija yra jauna auditorija. Aktyviausiai organizuojamuose renginiuose dalyvauja 18 – 36 metų amžiaus dalyviai. Teorinėje baigiamojo darbo dalyje buvo aptarti kitose šalyse atlikti tyrimai, rodantys, kad jauniems renginių dalyviams vis svarbiau tampa renginių darnumo klausimas. Jauni žmonės linkę labiau dalyvauti renginiuose, kuriuose į organizacinius renginio parengimo ir vykdymo darbus yra įtraukiami ir integruojami darnaus vystymosi principai.

Sekančiu tyrimo klausimu buvo siekiama nustatyti respondentų pasiskirstymą pagal išsilavinimą.

Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal išsilavinimą matyti, kad daugiau negu pusė respondentų turi aukštąjį išsilavinimą (40%), o mažiausia dalis - pagrindinį 6%) išsilavinimą (2.4 pav.):

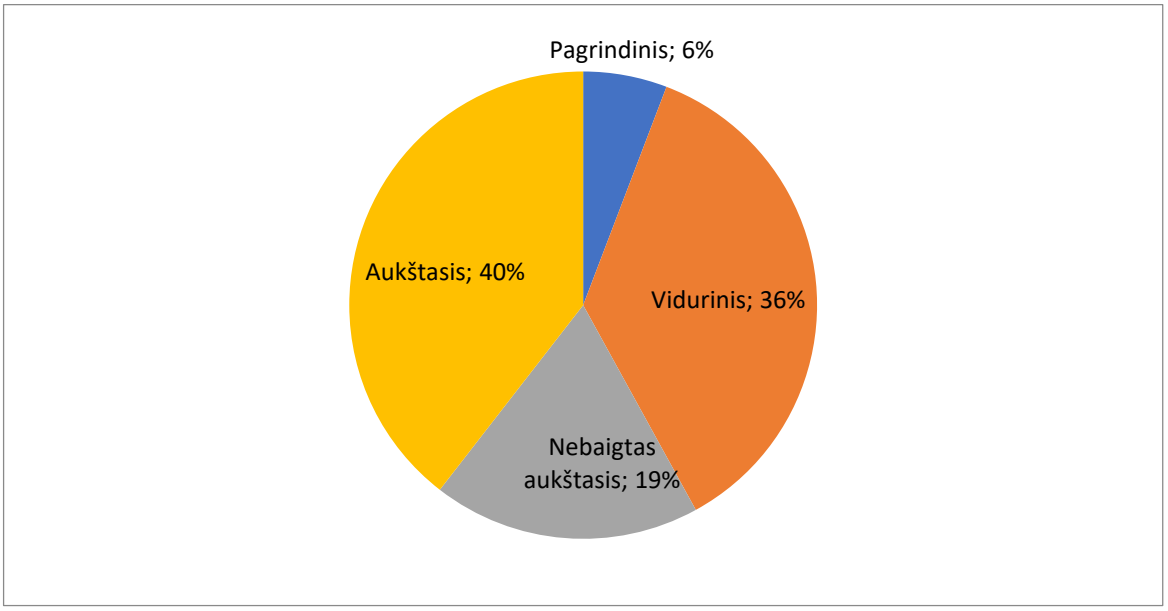

2.4 pav. Respondentų išsilavinimas

Apibendrinant galima pastebėti, kad didžioji dalis Kauno kultūros centro renginių lankytojų yra aukštąjį išsilavinimą turintys arba tokio išsilavinimo siekiantys asmenys.

Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal užimtumą, matyti, jog didžioji dalis tyrime dalyvavusių respondentų yra dirbantys - tokių buvo 58 proc. Mažiausia dalis buvo bedarbių (4 proc.). (2.5 pav.):

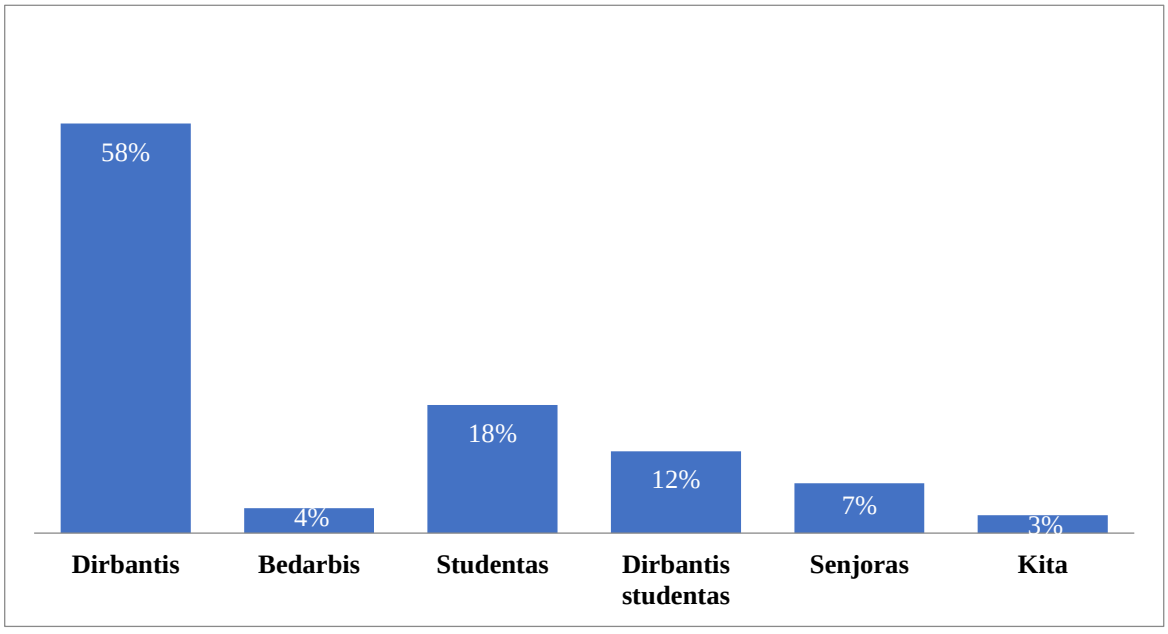

2.5 pav. Respondentų užimtumas darbo rinkoje

Tai reiškia, kad Kauno kultūros centro renginiuose daugumoje dalyvauja aktyviai darbo rinkoje veikiantys asmenys. Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti ir Kauno kultūros centro renginių dalyvių gyvenamąją vietą.

Didžioji dalis respondentų (60 proc.) yra Kauno miesto gyventojai. 26 proc. respondentų yra kitų Lietuvos miestų gyventojai, besisvečiuojantys Kaune – tokių buvo 26 proc. 14 proc. respondentų yra Kauno rajono gyventojai (2.6 pav.):

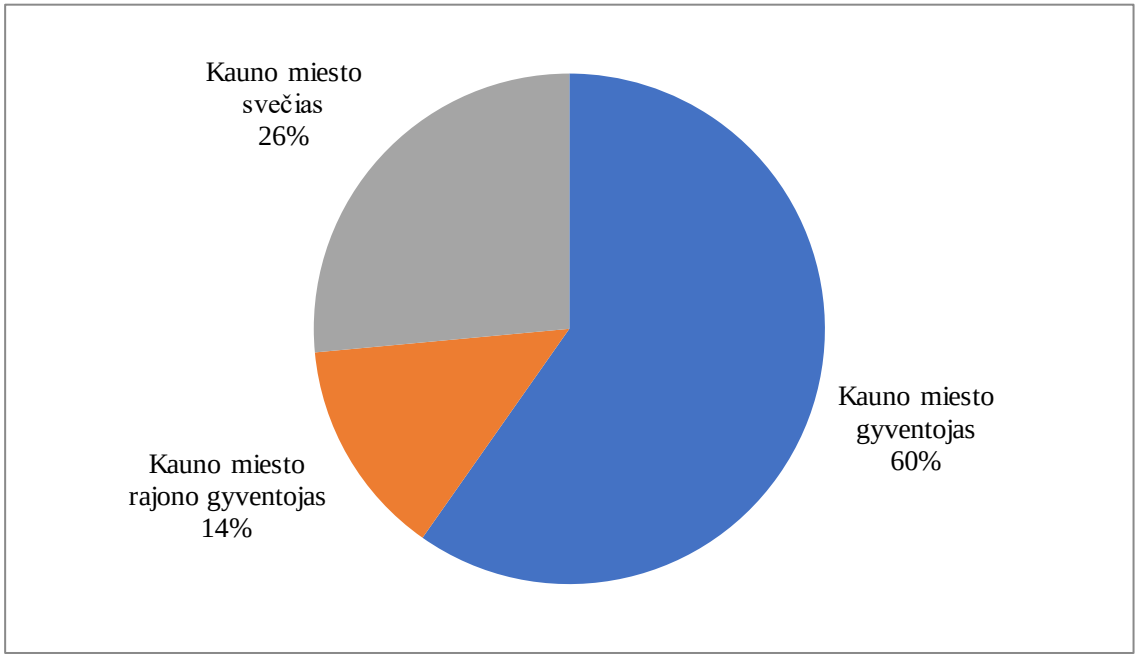

2.6 pav. Respondentų gyvenamoji vieta

Galima teigti, kad daugumoje Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose dalyvauja Kauno miesto gyventojai, kuriems patekti į renginį nereikia vykti tolimo kelio. Kauno rajono gyventojai daug rečiau dalyvauja Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose. Svarbu ir tai, kad daugiau nei ketvirtadalis visų respondentų nurodė, kad į Kauno miestą atvyksta dėl šioje vietovėje organizuojamų renginių, kaip miesto svečiai. Esant tokiam respondentų pasiskirstymui, galima teigti, kad Kauno kultūros centro renginiai pritraukia tiek miesto ir rajono gyventojus, tiek ir kitų Lietuvos vietovių gyventojus.

Apibendrinant socialines demografines charakteristikas galima teigti, kad tipinis Kauno kultūros centro renginio dalyvis yra jaunas asmuo, turintis ar ketinantis įgyti aukštąjį išsilavinimą, aktyviai veikiantis darbo rinkoje, gyvenantis Kauno mieste.

Kauno Kultūros centras organizuoja miestui, miestiečiams bei miesto svečiams įvairius renginius. Sekančiu klausimu norėta išsiaiškinti, kokiuose Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose dažniausiai dalyvauja respondentai. Atsakymus matome 2.1 lentelėje:

2.1 lentelė Kauno kultūros centro organizuoti renginiai kuriuose respondentai dalyvauja dažniausiai

Kauno kultūros centro organizuoti renginiai	Dalyvavusių respondentų skaičius	Dalyvavusių respondentų skaičius, proc.
Kalėdų eglutės įžiebimo šventė	298	74%
Kalėdų miestelis	279	70%
Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti skirti renginiai	252	63%
Aviacijos šventė	243	61%
Naujųjų metų sutikimo koncertas	230	57%
Joninės	229	56%
Lietuvos Valstybės atkūrimo dienai paminėti skirti renginiai	200	50%
Laisvės gynėjų dienai paminėti skirti renginiai	176	45%

Išanalizavus gautus rezultatus matyti, jog didžiausią skaičių žmonių pritraukia organizuojami Kalėdiniai renginiai – Kalėdinės eglutės įžiebimo šventėje dalyvauja 74 proc. respondentų. Tuo pačiu didžioji dalis jų apsilanko ir Kalėdiniame miestelyje (70 proc.). Mažiausia respondentų apsilanko Laisvės gynėjų dienai skirtuose renginiuose (45 proc.). Lietuvos Nepriklausomybės dienos renginiai domina 63 proc. respondentų, kiek mažiau – 61 proc. lankosi Aviacijos dienos renginiuose. Naujųjų Metų sutikimo koncertas pritraukė 57 proc. respondentų, beveik tiek pat jų dalyvauja ir Joninių šventėje (56 proc.). Lietuvos Valstybės atkūrimo dienos renginiuose lankosi 50 proc. respondentų.

Galima teigti, kad visi Kauno kultūros centro organizuojami masiniai renginiai turi savo auditoriją. Dažniausiai lankomi vis tik yra kalėdinio periodo renginiai.

Tyrimo metu respondentų buvo prašoma 100 balų skalėje įvertinti savo asmeninį pasitenkinimą dalyvavimu Kauno kultūros centro renginyje.

Vertindami Kauno kultūros centro organizuojamus renginius respondentai įvertino jos vidutiniškai 82 balais iš galimų 100. Taigi, galima teigti, kad organizuojamais renginiais respondentai yra patenkinti, juos vertina gerai.

Toliau buvo aktualu išsiaiškinti, ar respondentai dalyvautų Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose ir ateityje. Atsakymus matome 2.7 pav.:

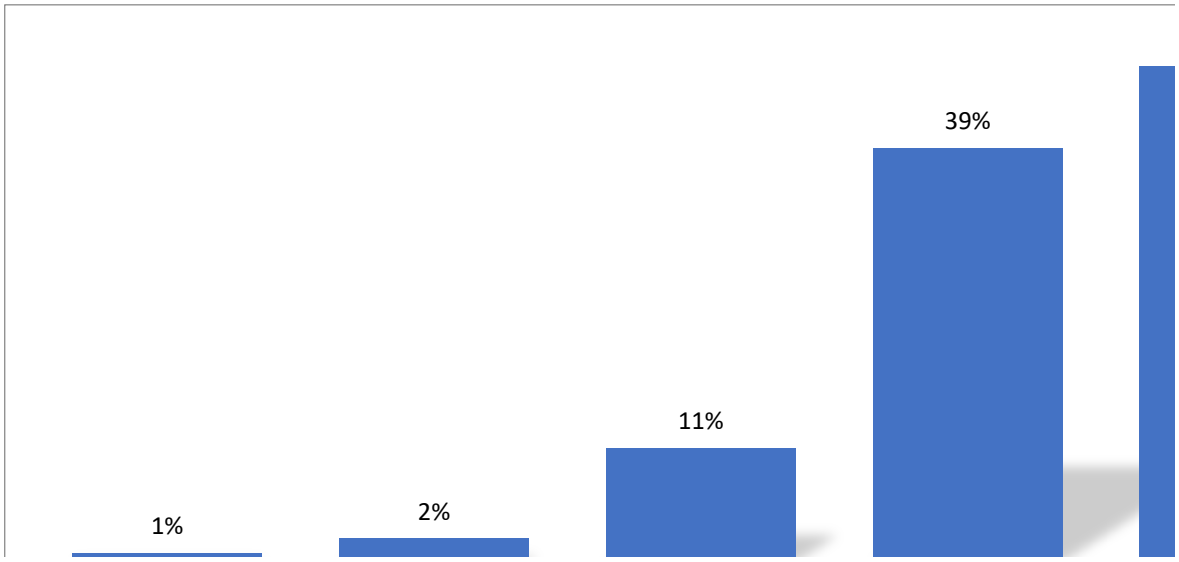

2.7 pav. Respondentų požiūris į dalyvavimą KKC organizuojamuose renginiuose ateityje

Iš 2.7 paveikslo matyti, jog didžioji dalis respondentų ir ateityje dalyvautų Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose – taip nurodė beveik pusė (47 proc.) respondentų. 39 proc. atsakiusiųjų greičiausiai dalyvautų, o 11 proc. dar abejoja. Ir tik 2 procentai atsakiusiųjų renginiuose greičiausiai nedalyvautų arba visai nedalyvautų (1proc.). Toks gautų rezultatų statistinis pasiskirstymas leidžia teigti, kad didžioji dalis respondentų ketina ir ateityje dalyvauti Kauno kultūros centro renginiuose.

Sekantys tyrimo klausimai buvo siejami su darnaus vystymosi principais, kurių laikosi patys respondentai. Teorinėje darbo dalyje buvo analizuojami klausimai, siejami ne tik su renginių organizatorių darnaus vystymosi principų integravimu į renginius, tačiau ir pačių renginių dalyvių sąmoningumu, draugiškumu aplinkai. Vienas iš renginio dalyvį apibūdinančių veiksnių yra jo (dalyvio) pasirenkamas būdas patekti į renginį. Todėl tyrimo metu buvo klausiama, kaip Kauno kultūros centro renginius pasiekia respondentai.

Į bet kokius vykstančius renginius yra kažkokiu būdu vykstama – pėsčiomis, savo transportu, visuomeniniu transportu, dviračiu ar paspirtuku. Tai yra glaudžiai susiję su analizuojama darbo tema – tvarumu, darnumu. Respondentų buvo klausiama, koks jiems priimtiniausias vykimo į KKC organizuojamus renginius būdas. Atsakymus matome 2.8 paveiksle.

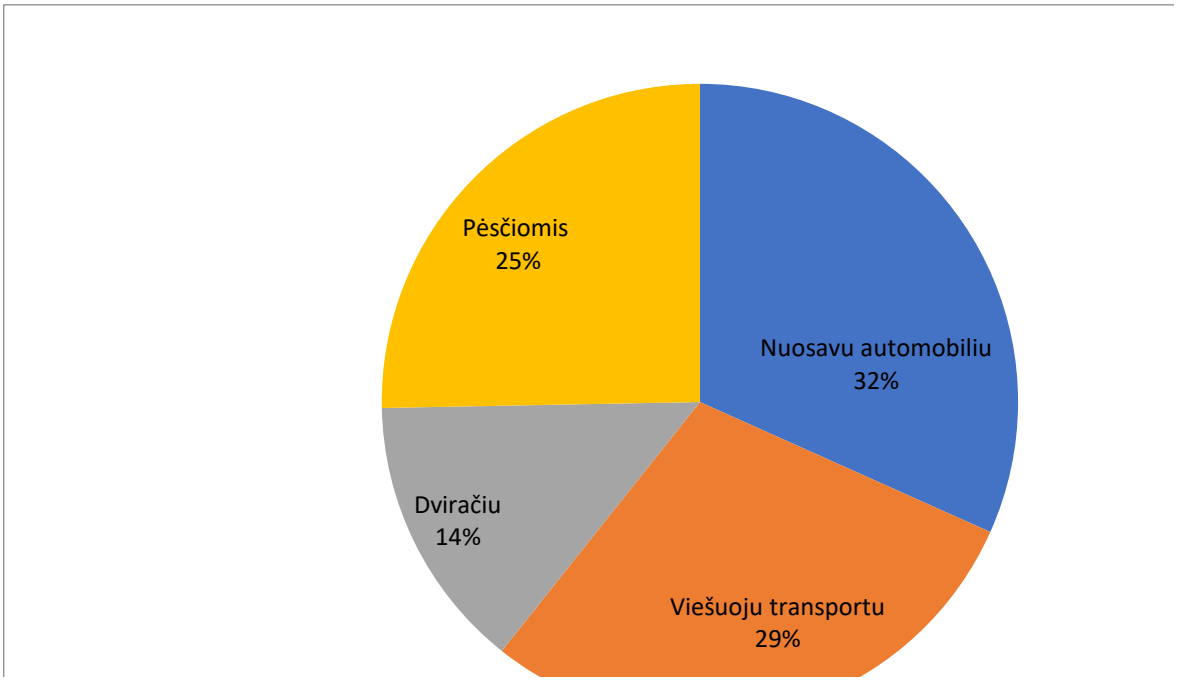

2.8 pav. Respondentams priimtiniausias vykimo į KKC organizuojamus renginius būdas

Matyti, jog didžioji dalis respondentų į renginius vyksta nuosavu transportu (32 proc.). Šiek tiek mažiau naudojasi viešuoju transportu (29 proc.). Pėsčiomis eina 25 proc. respondentų, o dviračiu naudojasi tik 14 proc. apklaustųjų. Gauti tyrimo duomenys rodo, kad tikėtina Kauno miesto gyventojai, vykdami į renginius vis dažniau siekia ten patekti darniai, tai yra pėsčiomis, visuomeninio transporto priemonėmis, arba dviračiu, jeigu tam yra tinkamos oro sąlygos.

Vykstančiuose renginiuose visada yra prekiaujama įvairiu maistu bei gėrimais, todėl buvo aktualu sužinoti respondentų nuomonę apie tai, kas jiems svarbiausia, į ką jie atkreipia dėmesį rinkdamiesi ir pirkdami maistą bei gėrimus KKC organizuojamų renginių metu. Teorinėje darbo dalyje, analizuojant darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus renginius teorinius klausimus, buvo nustatyta, kad renginio organizatoriai gali didinti organizuojamų renginių patrauklumą, atsižvelgdami į darnaus vystymosi principus. Kalbant apie renginiuose parduodamą maistą, dažniausiai renginio organizatoriams siūloma sudaryti sutartis su ekologinių produktų tiekėjais. Taip pat pasirūpinti, kad vietos gamintojai galėtų prekiauti savo produkcija renginių metų. Taip yra integruojami darnaus vystymosi principai. Sudaromos galimybės renginio dalyviams įsigyti darniai, ekologiškai išaugintą, parengtą maisto produktą. Paremti vietos gamintojus. Grafinis gautų rezultatų pasiskirstymas matomas 2.9 paveiksle:

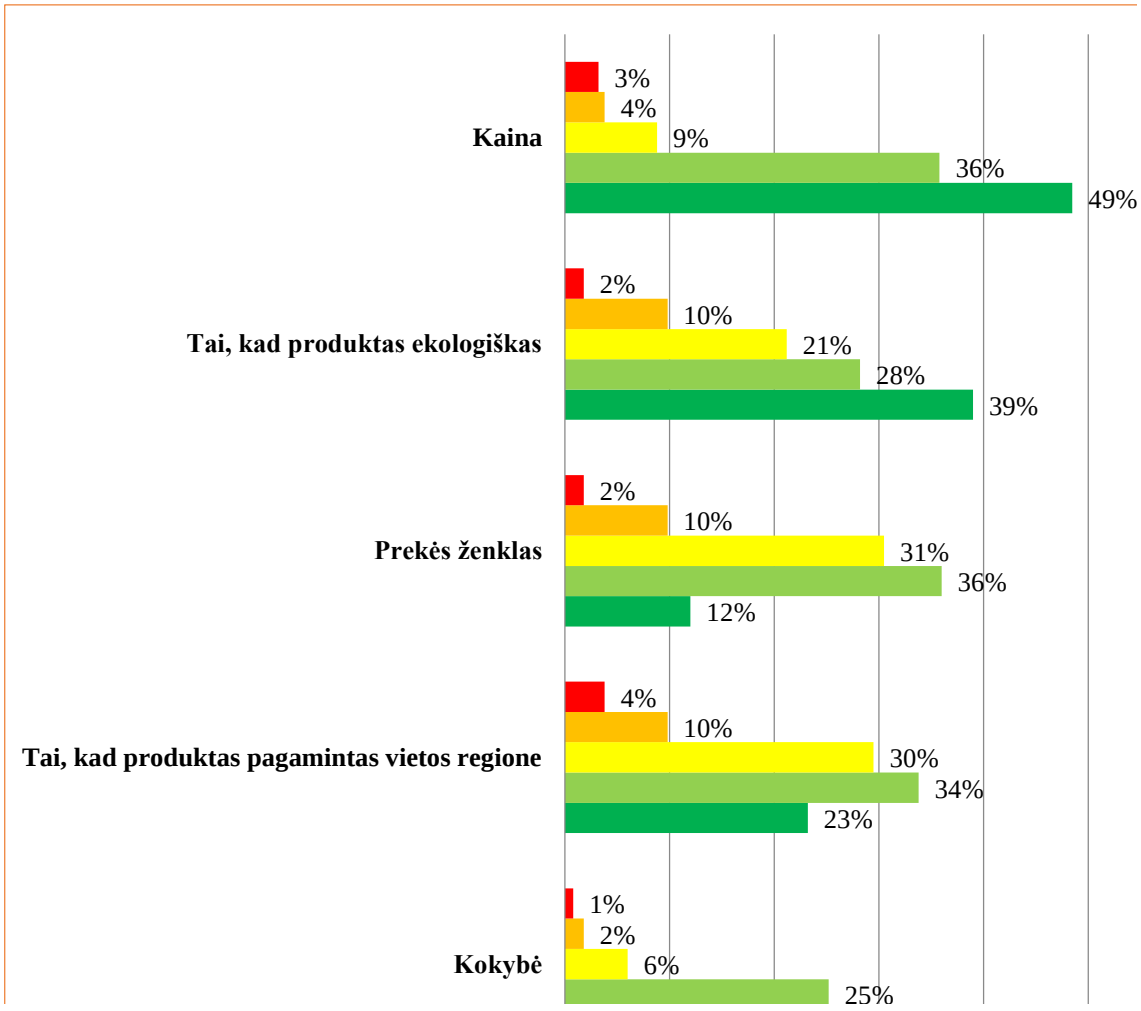

2.9 pav. Respondentų nuomonės apie tai, kas jiems svarbiausia perkant maistą bei gėrimus KKC organizuojamų renginių metu

Iš atsakymų matyti, jog svarbiausia respondentams yra produkto kokybė (kad tai labai svarbu ir svarbu nurodė 91 proc. apklaustųjų) bei kaina (kad tai labai svarbu ir svarbu nurodė 85 proc. apklaustųjų). Tai, ar produktas ekologiškas labai svarbu ir svarbu 67 proc. respondentų). 57 proc. respondentų labai svarbu ir svarbu, jog produktas būtų pagamintas vietos regione. 48 proc. respondentų yra svarbus prekės ženklas. Apibendrinant galima teigti, kad kokybės ir kainos santykis respondentams yra vieni iš svarbiausių veiksnių. Produktų ekologiškumas, vietinė produkcija yra vertinami ženkliai mažiau. Toks gautų duomenų pasiskirstymas leidžia teigti, kad pačius renginių dalyvius reiktų edukuoti, akcentuojant darnaus vystymosi svarbą, net ir renkantis maisto produktus renginio metu. Kauno kultūros centro organizuojami renginiai galėtų įtraukti į edukacinius renginio elementus, pavyzdžiui stendus apie darnų vystymąsi renginių vietose, ar viešinant ir informuojant apie būsimus renginius gali būti teikiama ir informacija apie darnų vystymąsi.

Kalbant apie tvarumą, labai svarbus akcentas perkant maisto produktus (ir ne tik juos) yra produkto pakuotė, todėl respondentų buvo prašoma nurodyti, kokia renginių metu perkamo maisto ir gėrimų pakuotė jiems atrodo priimtiniausia. Atsakymus matome 2.10 paveiksle:

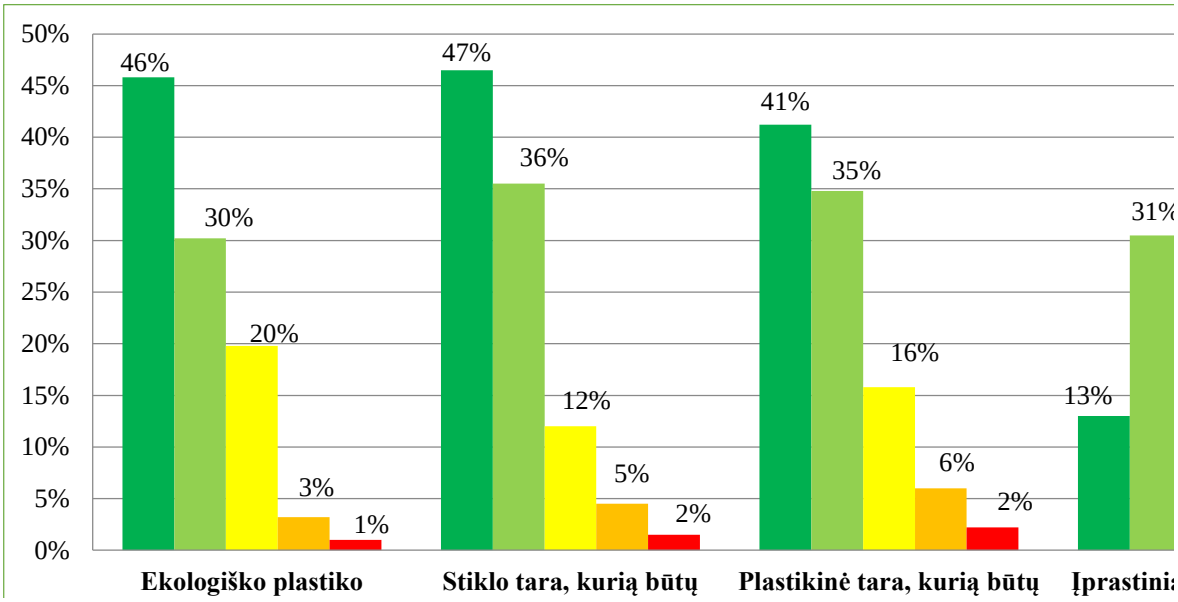

2.10 pav. Respondentų teikiama pirmenybė maisto produktų pakuotėms

Iš atsakymų matyti, jog didžioji dalis respondentų teikia pirmenybę stiklo tarai, kurią būtų galima grąžinti (83 proc. respondentų tai yra labai priimtina ir priimtina). Ekologiško plastiko vienkartiniai indai bei plastikinė tara, kurią būtų galima grąžinti labai priimtina ir priimtina po 76 proc. respondentų. Tuo tarpu įprastinius vienkartinius indus rinktųsi tik 44 proc. respondentų. Vis tik analizuojant gautus atsakymus matyti, kad 44 proc. visų respondentų mano, kad įprastiniai vienkartiniai indai yra visiškai tinkama arba tinkama pakuotė renginių metu. Taigi, nors didžioji dalis respondentų ir nurodo, kad ekologiškos, perdirbimui tinkamos pakuotės yra darnus pasirinkimas renginių metu, įpročiai vartoti vienkartinius indus yra likę. Atsižvelgiant į šiuos tyrimo metu gautus duomenis, galima rekomenduoti Kauno kultūros centrui teikti informacinę medžiagą prieš renginį apie tai, kad tarkime renginio metu nebus naudojami įprastiniai vienkartiniai indai. Reiktų atminti ir tai, kad šių pakuočių bei plastikinių vienkartinių indų artimu metu ketinama atsisakyti iš viso Europos Sąjungos teritorijoje.

Darnus vystymasis susideda iš trijų pagrindinių elementų - socialinės aplinkos, ekonominės aplinkos ir aplinkos kokybės, - ir balanso tarp jų vystymo(si).

Taigi, kitu klausimu buvo norima sužinoti respondentų nuomonę apie KKC organizuojamų renginių ekologinius principus. Atsakymus matome 2.11 paveiksle:

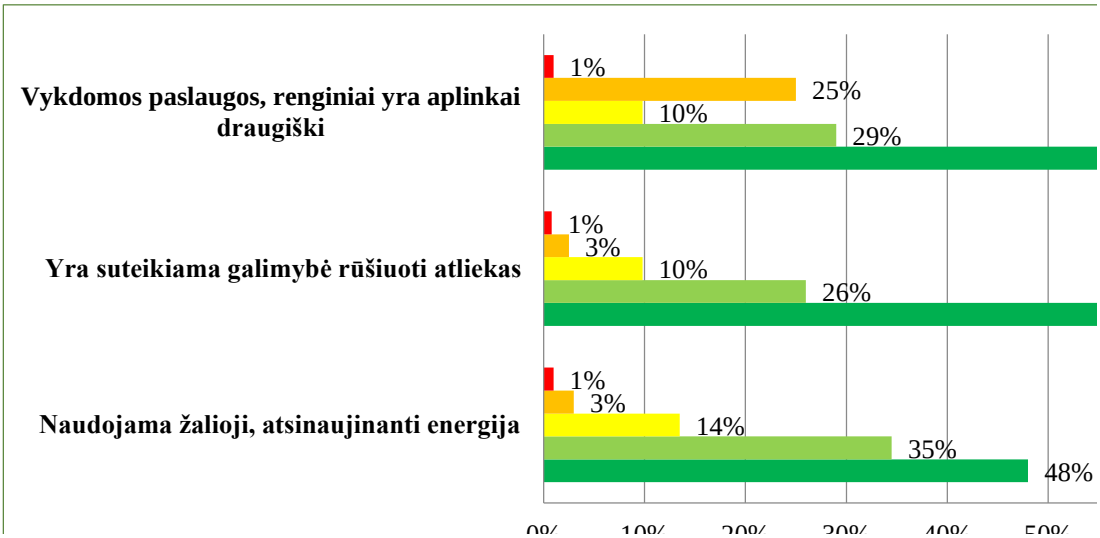

2.11 pav. Ekologinių principų svarba respondentų nuomone

Iš respondentų atsakymų matyti, kad jiems labai svarbu ir svarbu, jog renginiuose būtų galimybė rūšiuoti atliekas bei kad visi vykstantys renginiai būtų draugiški aplinkai (po 87 proc.). 83 proc. respondentų labai svarbu ir svarbu, kad būtų naudojama atsinaujinančioji energija. Šie atsakymai bei statistinis jų pasiskirstymas rodo, kad renginių dalyviams svarbi ekologija. Svarbu, kad patys renginiai būtų draugiški aplinkai, kad būtų sudaromos visos galimybės patiems renginių dalyviams rūšiuoti atliekas renginio metu, kad renginių metu būtų naudojama žaliosios energijos ištekliai. Reiktų paminėti tai, kad Kaunas yra bene pirmasis Lietuvos miestas, kuris turi jau tradicija tapusią Kalėdų eglės įžiebimo šventę. Kauno Kalėdų eglė ne vienus metus siejama su ekologija. Kalėdų eglės įžiebimui ir apšvietimui naudojama žalioji elektros energija, kuomet elektra išgaunama panaudojant kavos tirščius. https://www.delfi.lt/projektai/kaledos/kauno-eglutes-kasmet-pavergia-lietuviu-sirdis-palyginome-kaip-jos-keitesi-per-10-metu.d?id=82943359. Didžioji tyrimo dalyvių dalis tyrimo metu nurodė, kad aktyviai lankosi Kalėdų eglės įžiebimo renginyje, taip pat lankosi Kalėdiniame miestelyje. Tikėtina, kad renginio formatas, kuriame organizatoriai naudoja įvairius aplinkai draugiškus išteklius, pritraukia lankytojus. Todėl Kauno kultūros centrui būtų galima rekomenduoti ir ateityje naudoti jau išbandytus ir naujus žaliosios elektros energijos išgavimo būdus, kalbėti apie ekologiją prieš renginį ir renginio metu. Kalbant apie šiukšlių rūšiavimą renginių metu, teorinėje baigiamojo darbo dalyje, buvo minėta, kad renginio organizatoriai, siekdami integruoti darnaus vystymosi principus, renginio metu privalo pasirūpinti, kad visoje renginio teritorijoje dalyviams būtų pasiekiami rūšiavimo konteineriai. Taip sudaromos galimybės dalyviams atsakingai rūšiuoti šiukšles.

Kitu klausimus norėta sužinoti respondentų nuomones apie KKC organizuojamų renginių ekonominius, su darnumu susijusius, principus. Atsakymus matome 2.12 paveiksle:

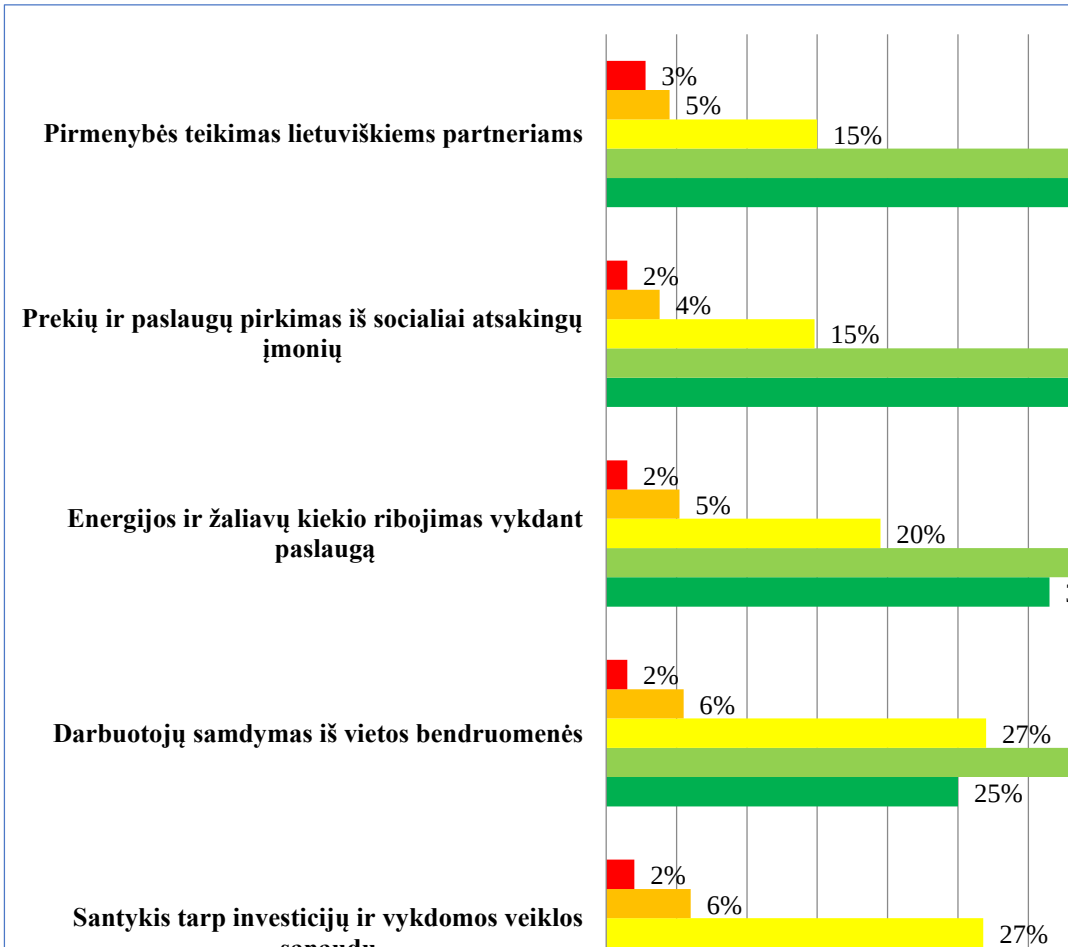

2.12 pav. Ekonominių principų svarba respondentų nuomone

Didžioji dalis respondentų mano, kad būtina pirkti prekes ir paslaugas iš socialiai atsakingų įmonių (tai labai svarbu ir svarbu 80 proc. atsakiusiųjų). Labai svarbu ir svarbu teikti pirmenybę lietuviškiems partneriams – taip nurodo 78 proc. respondentų. 74 proc. atsakiusiųjų mano, jog labai svarbu ir svarbu riboti energijos ir sunaudojamų žaliavų kiekius renginių metu. Po 66 proc. respondentų labai svarbu ir svarbu tai, jog renginiams būtų samdomi darbuotojai iš vietos bendruomenių, bei kad būtų tinkamas santykis tarp investicijų ir vykdomos veiklos sąnaudų. Gauti duomenys rodo, kokių pokyčių ir tendencijų, sietinų su darnių ekonominių principų įgyvendinimu pageidauja respondentai. Ko ateityje tikisi iš renginių organizatorių. Renginių dalyviams svarbu pirkti lietuviškas prekes, produktus renginių metu. Teorinėje darbo dalyje prekių įsigijimas ir perdavimas renginių metu naudojantis vietinių gamintojų paslaugomis bei prekėmis suvokiamas kaip darnus renginių organizatorių pasirinkimas. Atsižvelgiant į tai, kad teorinėje darbo dalyje analizuoti pavyzdžiai siejami su tarptautiniais renginiais, vietinė dimensija dažniausiai suvokiama tam tikro regiono mastu. Lietuva nėra didelė šalis, todėl sąmoningai tyrimo metu nebuvo prašoma tiriamųjų nurodyti, kiek jiems yra svarbu pirkti Kauno miesto gamintojų prekes, o buvo naudojamas vienos šalies matmuo.

Ne mažiau svarbūs nei ekologiniai ar ekonominiai yra socialiniai darnaus vystymosi principai.

Paskutiniu klausimu norėta sužinoti respondentų nuomones apie KKC organizuojamų renginių socialinius darnaus vystymosi principus. Atsakymus matome 2.13 paveiksle:

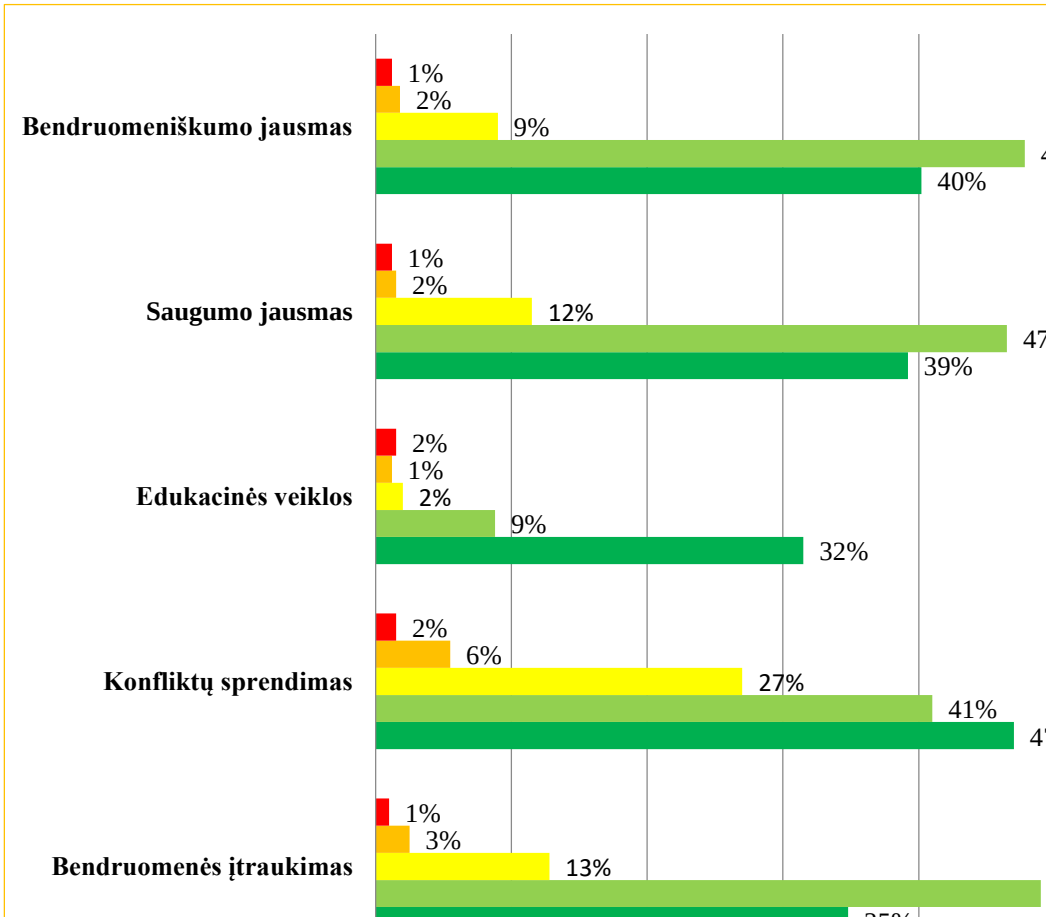

2.13 pav. Socialinių principų svarba respondentų nuomone

Iš atsakymų matyti, jog didžiajai daliai respondentų yra labai svarbu ir svarbu bendruomeniškumo jausmas renginiuose bei taikus konfliktų sprendimas renginių metu (po 88 proc.). 86 proc. respondentų labai svarbu ir svarbu, kad renginiuose galėtų jaustis saugiai. 84 proc. atsakiusiųjų labai svarbu ir svarbu bendruomenės įtraukimas į renginių organizavimą. Tuo tarpu edukacinės veiklos renginių metu labai svarbu ir svarbu tik 41 proc. respondentų.

Apibendrinant atlikto kiekybinio tyrimo rezultatus, matyti, kad respondentai pageidauja, kad darnaus vystymosi principai, tiek ekonominiai, tiek ekologiniai, tiek ir socialiniai, būtų integruojami į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius.

2.3. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė

Toliau darbe buvo atliktas kokybinis tyrimas – Kauno kultūros centro darbuotojų interviu. **Darnumo suvokimas ir darnumo vystymo samprata.** Pirmiausia buvo siekiama išsiaiškinti, kaip ekspertai supranta darnumą ir darnų vystymąsi. Iš atsakymų į klausimą *Ką žinote ir kaip įvertintumėte savo žinias apie darnų vystymąsi?* matyti, jog su darnumo sąvoka beveik visi ekspertai yra susipažinę, žino darnumo ir darnaus vystymosi principus (*„Esu susipažinęs“* (E2); „[žinau] *bendrus principus – iš žiniasklaidos“* (E3); „< > *reikalinga socialinės psichologinės aplinkos, ekonomikos bei ekologijos sintezė* (E4); „< > *aplinkos apsauga, ekonominė ir socialinė gerovė* (E5), tačiau norėtų apie tai žinoti daugiau („<...>*galėtų tų žinių būti daugiau*“ (E2). Tik vienas iš ekspertų (E1) savikritiškai pripažino, jog su darnumo sąvoka, jo esme susidūrė pirmą kartą („*Žinau tiek, kiek dabar perskaičiau*“) ir savo žinias šiuo klausimu vertina blogai („*Savo žinias vertinčiau blogai - 2/10*“), tačiau net ir nežinodamas darnumo esmės, natūraliai ją siejo su ekologija („*Prieš tai, nesigilindama į šią sritį, labiau sutapatinau darnų vystymąsi su ekologija*“), taigi, mąstė tinkama linkme. Šiai nuomonei labai artima ir kito eksperto nuomonė, kuris teigia, jog net ir nežinodami tiksliai darnumo sąvokos, jos esmės, natūraliai veikė ir dirbo pagal darnumo principus („*Daug dalykų darėme tiesiog savaime, iš žmogiškosios pusės, įsitikinimų, pilietiškumo ir pan.*“ (E6).

Darnumas organizacijoje. Toliau buvo siekiama išsiaiškinti, **KKC yra skiriamas dėmesys darniajam vystymuisi?** Iš ekspertų atsakymų galima susidaryti vaizdą, kad Kauno kultūros centre dėmesys darniam vystymuisi yra skiriamas („*iš dalies*“ (E4); „*skiriamas“* (E5), tačiau skiriamas daugiau praktiškai („*teoriškai neskiriamas*“ (E1), o praktiškai darnumas yra integruojamas į centro veiklą, jo organizuojamus ir vykdomus renginius („*kiekvienas darnaus vystymosi principas natūraliai (arba jau) yra šiek tiek integruojamas*“ (E1). Praktiškai darbuotojai darnų vystymąsi ir darnumą integruoja į savo veiklą taip, kaip jie tą darnumą supranta patys („*kaip mes tai suprantame, elgiamės pagal galimybes*“ (E6), arba stengiasi vadovautis darnumo idėjomis, tiek, kiek ja supranta, kiek tai yra įmanoma (E3). Analizuojant teoriškai darnumas suprantamas kaip socialinės aplinkos, ekonominės aplinkos ir aplinkos kokybės balansas. Kalbinti ekspertai taip pat išskyrė tokias kategorijas, kaip ekologija („*Sąlygų sudarymas atliekų rūšiavimui. Galimybė į renginį atvykti pėsčiomis, dviračiu arba viešuoju transportu*“ (E1); socialinė aplinka („*Renginių prieinamumas socialinėms grupėms ir neįgaliesiems. Edukacinių veiklų organizavimas. Darbuotojai, meno kolektyvai iš vietos bendruomenių*“ (E1); ekonominė aplinka („*Darbuotojai, meno kolektyvai iš vietos bendruomenių*“ (E1).

Taigi remiantis ekspertų atsakymais matyti, jog Kauno kultūros centre dėmesys darnumui, darniam vystymuisi centro veikloje, jo organizuojamuose renginiuose daugiau yra skiriamas praktiškai, nei teoriškai. Iš to išplaukia ir atsakymai į sekantį klausimą apie tai, **Ar turite KKC personalo mokymus apie darnųjį vystymąsi ? Jei ne, ar jie planuojami ateityje?** Ekspertų teigimų, jokių mokymų nėra siūloma ir apie tai ar ateityje tokių numatoma, jie nežino („*Neturime. Nežinau*„(E1); "*Nebuvo; nežinau*„ (E3); „*Neturime. Neteko girdėti, kad tokie mokymai būtų įtraukti į veiklų planą*" (E4); „*Tarpe siūlomų personalui seminarų, mokymų ir pan., tiesiogiai tokių pasiūlymų nesame gavę*" (E6).

Organizacinė patirtis ir iššūkiai. Kadangi, kaip jau buvo minėta, darnumas suprantamas kaip socialinės aplinkos, ekonominės aplinkos ir aplinkos kokybės balansas, tikslinga buvo išsiaiškinti šių visų darnumo ir darnaus vystymosi kriterijų svarbą Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose – kokią naudą pagal šiuos kriterijus teikia centro organizuojami renginiai ir jo veikla.

Pirmiausia išskirtina ekonominės aplinkos svarba darniam vystymuisi. Ekspertų buvo klausiama, **kokią ekonominę naudą KKC organizuojami renginiai teikia vietos bendruomenei?** Pagal ekspertų nuomonių pasiskirstymą galima išskirti kelis ekonominės naudos aspektus: papildo miesto biudžetą („*Sumokami mokesčiai papildo miesto biudžetą*„ (E3); leidžia rengėjams, organizatoriams ir dalyviams kažkiek sutaupyti, nes „<...>*kad vietoje, tai transportas nekainuoja, arba kainuoja mažiau*" (E1); taip pat taupymu gali būti traktuojama ir tai, kad organizatoriai, rengėjai ir dalyviai keičiasi paslaugomis („*Keitimasis mėgėjų meno kolektyvų pasirodymais su bendruomenėmis neatlygintinai – vieni ir kiti sutaupome. Rankdarbių gamintojai, amatininkai darydami edukaciją renginio metu paprastai gauna galimybę parduoti savo gaminius be mokesčio*" (E6). Ekonomine nauda suprantama ir tiesiog kolektyvų, bendruomenių ar kūrėjų užimtumas, kas ypač akcentuojama karantino sąlygomis („*Užimtumas, tam tiktų meno studijų („Gijų sodai" ir kt.) veikla karantino sąlygomis parodė, kad žmonėms reikalingas kūrybinis užimtumas. Jų sukurti produktai pritaikomi ateityje planuojamiems renginiams*" (E1).

Be esamos ekonominės naudos, ekspertų buvo klausiama jų nuomonės apie tai, k**aip dar galite pagerinti ekonominės naudos didinimą vietos bendruomenei**? Vėlgi buvo minimas vietos bendruomenių užimtumas („*Galbūt reikėtų užtikrinti vietos bendruomenės užimtumą, t.y. samdant darbuotojus, meno kolektyvus, atlikėjus iš vietos bendruomenės, perkant prekes ir paslaugas iš socialiai atsakingų įmonių, teikiant pirmenybę lietuviškiems partneriams, vietos bendruomenės organizacijoms* „(E1).

Iš atsakymų į klausimus matyti, kad ekspertai ne visada suprato klausimo esmę, arba tiesiog nežinojo, kaip atsakyti. Matyti, jog klausiant apie ekonominę naudą jie painioja ją su

socialine (E1 eksperto atsakymas į klausimą k**aip dar galite pagerinti ekonominės naudos didinimą vietos bendruomenei**? – „*teikiant pirmenybę lietuviškiems partneriams, vietos bendruomenės organizacijoms*“) ir ekologine („*Ekologiškai maksimaliai sunaudojamos esančios medžiagos kūryboje*“ (E4). Rengti ir organizuoti kuo daugiau renginių ekspertams taip pat atrodo tinkamas būdas pagerinti ekonominę naudą, teikiamą vietos bendruomenei („*Pasiūlyti daugiau panašaus pobūdžio renginių ir padidinti jų vykimo dažnumą*„ (E5). Kiti ekspertai išvis nuklydo nuo ekonominės aplinkos, akcentuodami saugumą renginių metu, kas priskirtina socialinei aplinkai („*Užtikrinti didesnį saugumą renginių metu karantino laikotarpiu*„ (E4) arba minėjo renginių inovatyvumą („*įtraukti daugiau inovatyvių kultūros bei pažintinę naudą skatinančių renginių, užsiėmimų*“ (E4); „*KKC siūlo novatoriškus ir modernius renginius skirtus visai vietos bendruomenei*“(E5) bei modernumą, naujovišką formą ar atliepimą lietuvių kultūros tradicijoms (”*Planuojami renginiai skirti lietuvių tradicinei kultūrai puoselėti ir aktyvinti nauja, modernia forma, priimtina tiek senos, tiek jaunos kartos auditorijai*“ (E4). Tai vėlgi patvirtina tą faktą (žr. klausimo apie darnumo ir darnaus vystymosi suvokimą), kad ne visi KKC darbuotojai pakankamai gerai teoriškai susipažinę su darnumo ir darnaus vystymosi esme. Vienas ekspertas akcentavo, kad „*susipažinus su darnaus vystymosi programa daugiau, padėtų bent jau ieškoti tam tikrų krypčių plačiau, be to, ką darome*“ (E6). Ši mintis vėlgi patvirtina faktą, kad teoriškai darbuotojai su darnumu ir darnaus vystymosi esme nėra supažindinami.

Toliau buvo norima išanalizuoti, kaip ekspertai supranta ekologinės aplinkos svarbą darniam vystymuisi ir kaip tai yra taikoma Kauno kultūros centre, organizuojant renginius. Iš atsakymų klausimą **Kokius taikote aplinkosauginius ir ekologijos skatinimo metodus organizuojant renginius?** matyti, kad į šią darnaus vystymosi sritį ekspertai bei jų atstovaujama organizacija atsižvelgia rimčiausiai, ir renginių organizavimo metu taiko įvairius būdus bei metodus. Tai ir atliekų rūšiavimas („<...>*šiukšlių rūšiavimo šiukšliadėžės*“ (E1); „<...>*taikome atliekų rūšiavimą*“ (E2); „*Rūšiuojame atliekas, jei jų būna; stengiamės, kad nebūtų*“ (E3); „*Rūšiuojame atliekas į atskiras talpas*“ (E5); „*Visada renginiuose turime specialius rūšiavimo konteinerius* <...>“ (E6); pardavinėjant maisto produktus ir gėrimus stengiamasi naudoti daugkartines pakuotes („*mažinam maisto ir vienkartinių pakuočių naudojimą*“ (E2); „*Vengiame vienkartinių indų naudojimo*“ (E3); „<...>*stengiamės naudoti daugkartinio naudojimo indus*“ (E5); „<...>*maisto ir gėrimų vienkartinės pakuotės*“ (E6). Stengiamasi mažinti elektros, dujų sunaudojimą („*Jei yra galimybės, mažinam dujų ir generatorių panaudojimą. Naudojam įkraunamas garso kolonėles*“ (E2); „*Elektros taupymas* <...>“ (E4) bei taupiau naudoti kitas medžiagas („<...>*esančių medžiagų sunaudojimas kūrybiniams projektams, taupumas, kostiumų, dekoracijų perkūrimas naudojant tas pačias medžiagas*“ (E4). Ypatingai atkreipiamas dėmesys į ekologiškų maisto produktų ir gėrimų naudojimą („*Naudojame vis daugiau ekologiškų produktų*

<...>“ (E6), tačiau tai turi ne tik pliusų, bet i minusų, kadangi viskas atsiremia į kainas – ekologiška produkcija yra ženkliai brangesnė, todėl „*jų kaina padidina renginių sąmatas*“ (E6). Tačiau organizatoriai visada ieško išeičių, tariasi su tiekėjais, derasi, daro sutartis („*Dideliems miesto renginiams darome tiekėjų apklausas ir renkamės ekologiškus už geresnę kainą* <...> (E6), tačiau, anot ekspertų, tai ne visada pavyksta, nes „<...>*mažesnėse šventėse su bendruomenėmis – neįperkame* <...> (E6). Nors vartotojų apklausoje pastebėta, jog renginių metu edukacinės veiklos juos nelabai domina, tačiau organizatoriai, stengdamiesi šviesti visuomenę ekologijos klausimais organizuojamų renginių ir švenčių metu rengia edukacinius užsiėmimus, parodas, kitokias veiklas („*Renginiuose būna kūrybinių užsiėmimų, edukacijų, susijusių su ekologija. Tai atsispindi naudojamose priemonėse, edukatoriaus kalbėjime, susitvarkyme ir t.t* <...>“ (E6), suteikia nemokamai galimybę reklamuotis organizatoriams, kurie užsiima šviečiamaisiais edukaciniais klausimais ekologinėmis, socialinėmis temomis („*Masiniuose renginiuose visada nemokamai sudarome galimybes ekologijos ar socialinėmis temomis šviečiančius organizatorius pasistatyti informacinius taškus ir dalintis savo žiniomis* <...>“ (E6). Į ateitį Kauno kultūros centro kalbinti ekspertai žiūri pakankamai optimistiškai ir paprašyti įvardinti, **kokius ekologinės aplinkos kriterijus planuojate įtraukti į KKC organizuojamus renginius ateityje?** mano, jog reikėtų ir toliau stengtis naudoti kuo mažiau energijos šaltinių arba naudoti atsinaujinančius („*Esant galimybei – naudoti elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių šaltinių*“ (E3) ir apskritai stengtis naudoti ekologiją ir aplinkosaugą visur, kur tik įmanoma ir kaip įmanoma („*Visus, kurie yra galimi. Pradedant pakuotėmis (pirmenybė švenčių prekybininkams), kvietimu į šventę vykti viešuoju transportu per žiniasklaidos priemones, žolės atsodinimu pažeistose vietose dėl laužų ar kitų aplinkybių. Tai darome jau dabar* <...> (E6). Eksperto E6 teigimu, siekiama ir toliau tai planuoti („*Planuose – sužinoti, ieškoti daugiau galimybių*“ <...>), tačiau visa tai vyksta ir planuojama tik praktiniu aspektu, pačių organizatorių iniciatyva, teoriniu aspektu (apie tai ekspertai kalbėjo ir pirmu klausimu) nevyksta nieko („*Mano žiniomis, kol kas, naujos ekologinės aplinkos apsaugos priemonės nėra planuojamos*“ (E5).

Darniam vystymuisi be ekonominių ir aplinkosauginių (ekologinių) kriterijų taip pat labai svarbus socialinis aspektas. Ekspertų nuomone, labai svarbu organizuojant renginius tai, jog jie būtų prieinami visiems, nepaisant socialinės grupės, socialinės padėties, pajamų ar išsilavinimo lygio, sveikatos („*Renginių prieinamumas socialinėms grupėms ir neįgaliesiems* <...>“ (E1); „<...>*sudaryti sąlygas renginiuose dalyvauti įvairioms socialinėms grupėms ir neįgaliesiems. Prieinamumas atvykti, gestų kalba, atskirai įrengtos vietos neįgaliesiems* <...> (E2); „*Amžiaus tolerancija* <...>“ (E4). Ypatingai akcentuojamos galimybės renginiuose dalyvauti žmonėms su negalia ir senjorams. Anot eksperto E6, tam yra stengiamasi sudaryti visas sąlygas – „*KKC*

renginiuose pačiame centre yra visos galimybės žmonėms su negalia, senjorams ir kt. Keltuvai, poilsio vietos fojė, patogus patekimas į jiems skirtus tualetus, nuolaidos bilietams arba nemokamas įėjimas, platinami kvietimai dalyvauti edukacijose (integruotis tiek senjorams, tiek negalią turintiems, tiek globojamiems vaikams), užrašai didesniu šriftu, ir t.t. Miesto šventėse – specialios pakylos judėjimo negalią turintiems žmonėms, atskiras ekranas su gestų vertėjais, specialūs leidimai ir užtvertos teritorijos automobiliams, pažymėtos geros sėdimos vietos“. Pabrėžiamas ir bendruomeniškumo jausmas, bendruomenės įtraukimas („*Bendruomeniškumo jausmas* <...>“ (E1); „*Įtraukti vietos bendruomenę*“ (E2); „*Bendruomenės įtraukimas*“ (E3). Ne paskutinėje vietoje turėtų būti ir psichologinė aplinka, bendravimo etika, aptarnavimo kultūra („<...>*lankstumas, gera psichologinė aplinka* (E4); „*Bendravimo ir aptarnavimo etiketas*“ (E5). Paprašyti įvardinti, **kokius socialinės aplinkos kriterijus planuojate įtraukti arba gerinti KKC organizuojamuose renginiuose ateityje?** ekspertai norėtų dar daugiau dėmesio skirti atskirų socialinių grupių dalyvavimo renginiuose gerinimui, prieinamumui („<...> *prieinamumas*“ (E2). Ekspertas E6 mano, jog reikėtų „*ieškoti dar daugiau galimybių dėl patogumų. Domimės specialia įranga kurtiesiems (įvairios ausinės, su vibracija beveik visai negirdintiems ir pan.*)“; eksperto E3 nuomone reikėtų „*Skirti dėmesį lygybės tarp atskirų žmonių kartų bei kultūrinės įvairovės išsaugojimo užtikrinimui*“. Taip pat yra pasiūlymų daugiau įtraukti vietos bendruomenę („*gal vietos bendruomenės įtraukimas*“ (E1), organizuoti daugiau edukacinių veiklų („*Edukacinių veiklų organizavimas* <...>“ (E2). Tačiau yra ir manančių, jog ką nors planuoti į ateitį šiuo metu yra sunku („*Baisiai sunku planuoti* <...>“ (E1), ir bent jau teoriškai nieko nėra planuojama („*Neplanuojama*“ (E5). Ekspertas E2 mano, jog būtų tikslinga šviesti darnumo ir darnaus vystymosi klausimais personalą („<...> personalo mokymai“), kas susišaukia su ekspertų nuomonėmis pirmu klausimu apie jų žinias darnumo ir darnaus vystymosi klausimais, bei apie tai, kad jokie mokymai nėra rengiami, kad teorine prasme organizacijoje nieko, kas susiję su darnumu ar darniu vystymusi nevyksta. Paskutiniu klausimu norėta sužinoti, ką ekspertai mano apie tai, kas planuojama gerinti **ar keisti, kad KKC organizuojami renginiai būtų dar darnesni**? Ekspertų nuomone, tiek teorine tiek praktine prasme yra svarbu darnumo integravimą į renginius numatyti iš anksto, prieš juos planuojant, organizuojant, ieškant vykdytojų. Renginio planavimas ir organizavimas prasideda gerokai iš anksto, prieš mėnesius ar net metus, darant visokius paruošiamuosius darbus, todėl aktualu „*rašant projektus dėl finansavimo įvairioms institucijoms įtraukti išlaidas ir dėl darnaus vystymosi principo įgyvendinimo, ieškoti atitinkamų rėmėjų, pagaliau – šviestis ta tema*“ (E6); ieškoti daugiau lėšų, rėmėjų investicijoms į darnius standartus atitinkančius renginius („*Investuoti į renginius kurie atitiktų darnaus vystymosi standartus*„ (E5). Su tuo labai glaudžiai susijęs siūlymas gerinti komunikaciją tarp atsakingų asmenų, nes kartasi nesusikalbėjimas būna tas esminis akcentas, dėl

kurio kyla įvairių sunkumų („<...> *komunikacijos su atsakingais asmenimis renginių metu gerinimas*“ (E2). Renginių metu taip pat svarbu užtikrinti, kad viskas vyktų saugiai („*Renginių metu saugumo užtikrinimas, konfliktų kylančių renginių metu šalinimas*“ (E2).

Apibendrinant ekspertų interviu galima teigti, kad teorine prasme organizacijoje darnumo bei darnaus vystymosi klausimai nėra aptariami, darbuotojai apie darnumą žino ir jį suvokia savaime, iš žmogiškųjų įsitikinimų, savo pačių suvokimo, ir norėtų daugiau informacijos apie tai. Ekspertų teigimu, sunku ką nors planuoti į ateitį, tačiau ką reiktų praktiškai, tai daryti darnumo renginiuose plėtojimui jie minčių ir pasiūlymų turi, vėlgi, iš praktinės pusės. Ekologiškumo, aplinkosaugos aspektų didelis dėmesys kreipiamas i išteklių naudojimą – siūloma naudoti daugiau atsinaujinančių, tvariųjų išteklių, daugkartinio naudojimo pakuočių, ekologiškų maisto produktų, rūšiuoti atliekas. Socialiniu aspektu svarbu užtikrinti renginių prieinamumą, patogumą visoms socialinėms grupėms, labiau akcentuojant neįgaliuosius bei senyvo amžiaus žmones, įtraukti vietos bendruomenes. Ekonominiu aspektu svarbu vėlgi, remti vietinį verslą, ypač kas liečia ekologinius produktus.

Apibendrinant analitinę baigiamojo darbo dalį, reiktų pažymėti atlikus Kauno kultūros centro analizę, buvo nustatyta, kad tai pagrindinė organizacija, kuri Kauno mieste yra atsakinga už didelių renginių Kauno miesto ir Kauno miesto svečiams organizavimą. Atlikta organizacijos viešai skelbiamos informacijos analizė, parodė, kad Kauno kultūros centras viešai neteikia informacijos apie šios organizacijos nuostatas darnaus vystymosi požiūriu, ar socialinės atsakomybės požiūriu. Todėl potencialūs KKC lankytojai ieškodami informacijos apie KKC veiklas negali sužinoti, ar ši organizacija yra socialiai atsakinga, dalyvauja darnaus vystymosi principų įgyvendinime.

Kiekybinio tyrimo rezultatai parodė, kad Kauno kultūros centro organizuojamų renginių lankytojai pageidauja, kad renginiuose būtų taikomi socialiniai, ekonominiai, ekologiniai darnaus vystymosi principai. Nors ir esami renginiai yra lankomi, vis tik, tikėtina, kad akcentuojant organizuojamo renginio draugiškumą aplinkai, pavyktų pritraukti daugiau lankytojų, o taip pat ir didinti Kauno kultūros centro reputaciją.

Kokybinio tyrimo rezultatai parodė, kad darnus vystymasis kaip koncepcija yra nepakankamai žinomas ir suvokimas tyrime dalyvavusių ekspertų. Yra pavienių darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus kultūros renginius pavyzdžių, tačiau vis dar stokojama šių principų integravimo planingumo.

Atsižvelgiant į tokius tyrimo metu gautus rezultatus, Kauno kultūros centrui trečiojoje baigiamojo darbo dalyje yra teikiamos rekomendacijos bei pasiūlymai, galintys prisidėti prie geresnio darnaus vystymosi principų integravimo į organizuojamus kultūros renginius.

3. DARNAUS VYSTYMOSI PRINCIPŲ INTEGRAVIMO Į KAUNO KULTŪROS CENTRO ORGANIZUOJAMUS RENGINIUS REKOMENDACIJOS

Kultūriniai renginiai gali daryti didelę ir svarbią įtaką vietos bendruomenių vystymuisi. Jų metu panaudojami vietovės endogeniniai ištekliai reiškia, kad šie renginiai dažniausiai daro teigiamą poveikį vietos ekonomikai.

Visai atitinkamai, jie taip pat gali išplėsti vietos gyventojų socialines ir kultūrines galimybes. Tačiau jų panaudojimas laikas ir erdvė kelia susirūpinimą dėl poveikio aplinkai. Todėl būtina kad suinteresuotosios šalys ištirtų jų poveikį regionui.

Meno ir kultūros renginiai yra svarbūs miestų politikos darbotvarkėje, todėl pagyvėjo miestų ekonominė plėtra ir miestų turizmas. Šie renginiai suteikia miestiečiams ir atvykstantiems turistams galimybę praplėsti savo kultūrinį akiratį ir patirtį, suteikia alternatyvią laisvalaikio praleidimo mieste galimybę piliečiams ir kultūrinę patirtį į kultūrą orientuotiems turistams.

Teikiamos rekomendacijos šiame darbe apima Kauno kultūros centro darbuotojus ir yra skiriamos būtent darbuotojams. Bei bendrojo pobūdžio rekomendacijos, skirtos darnaus vystymosi principų integravimui į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius.

Organizaciniame lygmenyje:

1. Metų eigoje organizuoti visiems Kauno kultūros centro darbuotojams mokymus, apimančius darnaus vystymosi tematiką, bei socialiai atsakingos įmonės tematiką. Tai gali būti dviejų dienų (16 ak. val.) trukmės mokymai, apimantys tiek teorines žinias, tiek supažindinantys su kitų organizacijų geraja patirtimi, siekiant savo veikloje integruoti socialinės atsakomybės, darnaus vystymosi siekius. Atlikus internetinę mokymų kainų apžvalgą, buvo nustatyta, kad tokie mokymai kainuotų apie 1300 eurų. Kiekviena kultūros organizacija, planuodama lėšų, gautų iš biudžeto panaudojimą, numato kvalifikacijai skirtas lėšas. Šios lėšos ir gali būti panaudojamos šiems mokymams apmokėti.
2. Kauno kultūros centro vadovams ir darbuotojams po organizuotų mokymų, galima apsvarstyti pirminius žingsnius, įgalinančius organizacijos viduje imti taikyti vis daugiau darnaus vystymosi principų (pvz. nuspręsti, kaip galima taupyti popierių, vandenį, elektros energiją, kitus resursus.) Dažniausiai tokios iniciatyvos prasideda ne nuo lėšų skyrimo veikloms vykdyti, o nuo galimo taupymo plano apsvarstymo ir bendro susitarimo. Pavyzdžiui, taupant popierių, naudoti abi spausdinamo popieriaus puses, dalį dokumentų teikti tik elektronine forma. Šis procesas gali būti pradėtas realizuoti per pirmąjį mėnesį po mokymų.

3. Atnaujinti Interneto svetainę, ją papildant nauja grafa „Mes ir darnus vystymas“ arba „Socialinė atsakomybė“. Tokiose grafose talpinti įdomią bendrą informaciją apie pasaulyje priimamus sprendimus, kurie įgalina integruoti darnaus vystymosi pricipus į organizuojamus renginius. Gali būti edukuojami lankytojai pateikiant įdomius faktus per kiek laiko žemėje suyra popierius, plastikas, stiklas ir pan. Gali būti talpinama informacijas pavyzdžiui apie Kauno kultūros darbuotojų veiklas, iniciatyvas, dalyvavimą akcijoje „Darom“ ir pan. Nurodomi darnių renginių principai, kurie realiai yra įgyvendinami tam tikruose renginiuose. Kaip parodė atlikta analizė, Kaune bene pirmą kartą Lietuvoje miesto Kalėdų eglė buvo apšviečiama iš kavos tirščių gaminama elektros energija.

Renginių organizavimo lygmenyje

Įvertinus darnaus vystymosi principų taikymą Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose, ištyrus Kauno miesto ir Kauno miesto svečių bei ekspertų, dirbančių Kauno kultūros centre nuomonę ir poreikį ateičiai dėl darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius galima pateikti tokius pasiūlymus (3.1 pav.):

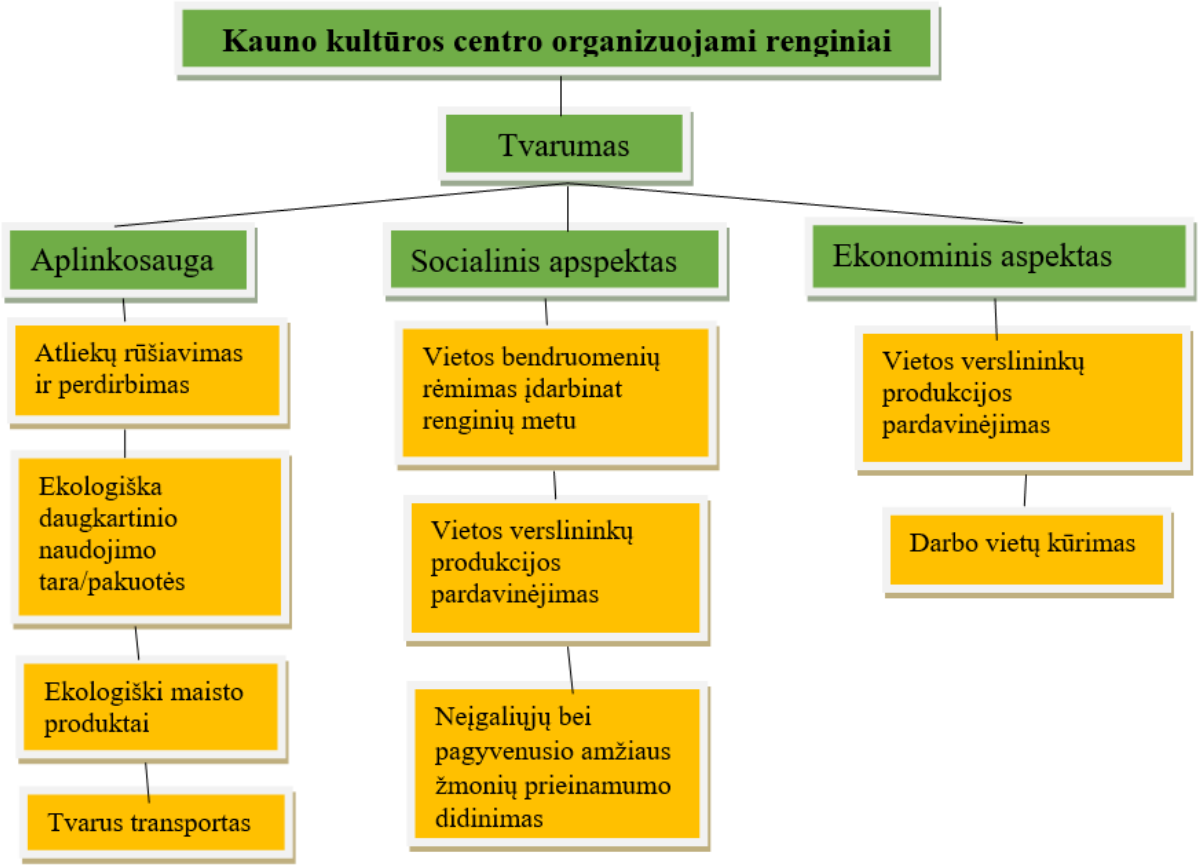

3.1 pav. Pasiūlymai dėl darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius

Kauno kultūros centro organizatoriai yra įsipareigoję laikytis aplinkos tvarumo principų ir aktyviai ieško galimybių įgyvendinti šiuos principus savo organizuojamuose renginiuose.

Remiantis atlikta anketine apklausa bei ekspertų interviu, esminis akcentas šiuo klausimu yra šiukšlių rūšiavimas, ekologiškos maisto produkcijos naudojimas, mažesnis energijos suvartojimas arba jos keitimas atsinaujinančia energija, dėmesys socialiniam darnumo aspektui.

Turėtų būti skatinama tvaraus transporto į renginius ir iš jų svarba, kas padeda pabrėžti vietos aplinkos apsaugos svarbą (tiek vietiniams gyventojams, tiek lankytojams).

Aktualu siūlyti renginių rengėjams didžiausių renginių metu bendradarbiauti su Kauno miesto savivaldybe arba NVO, siūlant renginių metu nemokamą viešąjį transportą (kaip tai praktikuoja Klaipėdos miesto savivaldybė Jūros šventės metu), kad būtų išvengta vykimo nuosavais automobiliais, iš to išplaukiančios oro taršos, miesto centro užkimšimo automobiliais, spūsčių.

Įstaigos organizuojamuose renginiuose siūloma vadovautis principu "Waste Wise" (liet. "Atmesti, pakartotinai naudoti, mažinti ir perdirbti"). Svarbu, kad būtų sudaromos visos galimybės patiems renginių dalyviams rūšiuoti atliekas renginio metu. Taigi, renginio organizatoriai, siekdami integruoti darnaus vystymosi principus, renginio metu privalo pasirūpinti, kad visoje renginio teritorijoje dalyviams būtų pasiekiami rūšiavimo konteineriai.

Dėl savo pobūdžio renginiai daro neigiamą poveikį aplinkai. Todėl galima teigti, kad renginiai, į kuriuos atvyksta daug žmonių, daro žalingą poveikį aplinkai. Tačiau tokie renginiai labai prisideda prie vietos bendruomenių ekonominio tvarumo, nes daro teigiamą ekonominį poveikį - prisideda prie vietos gyventojų darbo vietų didinimo, jų išsaugojimo. Siūlytina Kauno kultūros centrui organizuojant renginius siūlyti Kauno miesto savivaldybei ieškoti darbuotojų, dirbsiančių renginiuose darbus, nereikalaujančius ypatingo pasirengimo (ypatingai didelio mąsto renginiuose), tarp socialiai remtinų asmenų, stovinčių darbo biržoje, tuo paremiant vietines bendruomenes.

Vykstančiuose renginiuose visada yra prekiaujama įvairiu maistu bei gėrimais. Iš tyrimo rezultatų matyti, jog didžiajai daliai respondentų bei ekspertų aktualu, jog maisto produktų pakuotės būtų stiklinės arba ekologiško plastiko ir daugkartinio naudojimo. Siūlytina bendradarbiauti, ieškoti įmonių, tiekiančių produkciją tokiose pakuotėse. Taip pat, naudojant tokias pakuotes renginių metu, papildomai galima būtų įdarbinti žmonių, užsiimančių tokių atliekų surinkimu ir išvežimu į perdirbimo vietas. Siūlytina edukuoti ir šviesti renginių dalyvius, akcentuojant darnaus vystymosi svarbą, net ir renkantis maisto produktus renginio metu. Kauno kultūros centro organizuojami renginiai galėtų įtraukti į edukacinius renginio elementus, pavyzdžiui stendus apie darnų vystymąsi renginių vietose, ar viešinant ir informuojant apie būsimus renginius gali būti teikiama ir informacija apie darnų vystymąsi. Taigi, nors didžioji

dalis respondentų ir nurodo, kad ekologiškos, perdirbimui tinkamos pakuotės yra darnus pasirinkimas renginių metu, įpročiai vartoti vienkartinius indus yra likę. Atsižvelgiant į šiuos tyrimo metu gautus duomenis, galima rekomenduoti Kauno kultūros centrui teikti informacinę medžiagą prieš renginį apie tai, kad tarkime renginio metu nebus naudojami įprastiniai vienkartiniai indai. Žinoma, tai yra sudėtinga šiuo metu, esant Covid-19 pandemijai. Kaip pavyzdį galima paminėti 2020 m. Jūros šventę Klaipėdoje, kuri vyko Covid-19 pandemijos metu ir gerokai iš anksto, prieš renginį buvo paskelbta informacija apie tai, jog renginio metu bus naudojama tik vienkartinė tara, siekiant koronaviruso plitimo prevencijos.

Atkreipiant dėmesį į tai, jog renginių metu respondentai pirmenybę teikia kokybiškai ir nebrangiai produkcijai (renkanti maisto produktus bei gėrimus), tačiau ir ekologiškumas yra ne paskutinėje vietoje, galiam siūlyti ekologiškų maisto produktų tiekėjams bei importuotojams specialias sąlygas (ilgalaikes sutartis jų produkcijai), su sąlyga, kad jų tiekiamos ir importuojamos produkcijos kainos būtų mažesnės.

Siūlytina skatinti vietos ūkininkus bei verslininkus prekiauti savo pagaminta produkcija, bendradarbiaujant su Kauno miesto savivaldybe ir siekiant sudaryti vietos verslui optimaliausias sąlygas prekiavimui renginiuose.

Tyrimo metu nustatyta, jog KKC organizuojamuose renginiuose socialiniu aspektu itin didelis dėmesys kreipiamas į socialinę sritį, konkrečiau – neįgaliųjų bei pagyvenusio amžiaus žmonių dalyvavimo renginiuose aspektui. Viskas, kas išsakyta ekspertų interviu, ryšium su planais ateičiai yra labai sveikintina.

Ta kryptimi KKC galima siūlyti bandyti plėsti bendradarbiavimą su NVO, su Kauno m. ir rajono savivaldybe, siekiant gauti finansinę ir kitokią paramą.

Tyrimo metu nustatyta, jog KKC organizuojamuose renginiuose, akcentuojant darnumą ir darnų vystymąsi, ekspertų nuomone reiktų plėtoti edukacines veiklas. Tuo tarpu anketinės apklauso duomenys rodo, kad edukacinės veiklos renginių dalyvius mažai domina.

Siūlytina KKC edukacines veiklas, organizuojamas renginių metu, daryti patrauklesnes, prieinamas platesniam dalyvių ratui, pvz., veiklos, skirtos vaikams, taip pat pritraukia ir tėvus, arba senelius, su kuriais į renginį atvyksta vaikai, tad tokią, veiklą, skirtą vaikams, pritaikyti ir vyresniems dalyviams.

Atkreiptinas dėmesys į ekspertinio tyrimo metu išsakytas mintis, jog skatintina akcentuoti daugiau tautinio paveldo renginių bei veiklų. Kultūros paveldo apsauga yra svarbiausia kultūros politikos dalis.

Paveldo išsaugojimo procesas apima ne tik objektų išsaugojimą, bet ir bendruomenės įsitikinimų, vertybių, žinių ir tradicijų raidą ir tai yra viena iš šalies, tautos darnaus vystymosi dalis. Kauno kultūros centras organizuoja Kalėdinės bei Joninių šventes.

Nuo 2018 m. Joninių šventės renginys yra papildytas tradicinėmis Joninių veiklomis, kuruos buvo labai teigiamai priimtos šventės dalyvių. Siūlytina organizuoti ir daugiau tautinių renginių ir veiklų, tokių kaip Velykų, Atvelykio renginiai. Kadangi, analizuojant Centro veiklos ataskaitas matyti, jog tokių renginių vyksta (2012 – 2019 m. veiklos ataskaitos), tačiau lankomumas ir efektyvumas šių renginių nedidelis, siūlytina skatinti tokių renginių ir veiklų reklamą. Kadangi KKC, remiantis ekspertų interviu, daug dėmesio skiria neįgaliųjų bei pagyvenusių žmonių galimybių dalyvauti organizuojamuose renginiuose didinimui, taip pat šios visuomenės grupės laisvalaikio praleidimo būdų skatinimui, kas ypač aktualu šiuo metu (Covid-19 pandemijos laikotarpiu), tokie renginiai skatintų šios visuomenės grupės laisvalaikio praleidimo galimybes.

Teoriniu aspektu KKC vadovams siūlytina skatinti darbuotojus daugiau domėtis darnumu ir darniu vystymusi, organizuojant užsiėmimus, seminarus ar mokymus, skelbti gerosios patirties pavyzdžius. Analizuojant Centro veiklos ataskaitas matyti, jog darbuotojai nuolatos dalyvauja įvairiuose mokymuose, tobulinimo renginiuose, tačiau veiklų ir mokymų, susijusių su darnumu ir darniu vystymusi neaptikta nei Centro veiklos ataskaitose, nei ekspertų interviu atsakymuose.

Svarbus momentas kalbant apie organizacijos savęs ir savo veiklos reklamą, informacijos skleidimą yra socialinės medijos. Informacija internete nuolat sensta. Kas svarbu šiandien, rytoj jau gali būti pasenę.

Įmonės, organizacijos tinklapius reikia atnaujinti, keisti sudedamąsias dalis, naudotis vis atsirandančiomis naujomis funkcijomis, priemonėmis ir eksperimentuoti, kaip kas veikia bei kuo tai naudinga gali tapti įmonei. Kauno kultūros centro internetinio puslapio analizė parodė, kad jame visiškai nėra užsimenama apie darnumą bei darnų vystymąsi, apie darnumo principų integravimą į organizuojamus renginius, nors, kaip rodo atliktas tyrimas, praktikoje tai vykdoma. Jeigu organizacija skatina savo veikloje bei organizuojamuose renginiuose darnumą bei darnų vystymąsi, apie tai turėtų skelbti ir pristatydama save bei savo veiklą internete, juolab, kad Kauno kultūros centras glaudžiai bendradarbiauja su užsienio šalių partneriais, o tiek Vakarų Europos, tiek kitose pasaulio šalyse darnumas kultūrinių renginių metu yra ypač akcentuojamas.

IŠVADOS

1. Darnus vystymasis yra toks vystymasis, kuris užtikrina geresnę gyvenimo kokybę tiek dabartinei, tiek ir ateities kartoms. Darnų vystymąsi sudaro trys pagrindiniai elementai, kurie tarpusavyje sąveikauja, tai aplinkos kokybė, ekonominė aplinka ir socialinė aplinka. Darnaus vystymosi tikslus galima apibrėžti kaip plačią viziją darnesnei pasaulio ir visų gyventojų ateičiai, kuri susideda iš konkrečių uždavinių ir rodikliais paremtos sistemos. 2015 m. darnaus vystymosi tikslai buvo papildyti bei paremti penkiais principais – žmonės, planeta, gerovė, taika ir partnerystė. Lietuvos nacionalinėje politikoje darnaus vystymosi principai kaip šalies prioritetinė kryptis yra įtvirtina per tris strateginio planavimo dokumentus - Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją ir Baltąją knygą. Lietuva yra iškėlusi keturias pagrindines darnaus vystymosi prioritetines sritis: socialinės atskirties ir skurdo mažinimas; sveika gyvensena; energetinis efektyvumas; klimato kaita, darnus vartojimas ir gamyba. Kultūros organizacijose darnus vystymasis plėtojamas per žmogaus galimybių plėtimą, kadangi viena iš priemonių pasiekti darną organizacijoje yra organizacinė kultūra.
2. Ištyrus Kauno kultūros centro vartotojų ir darbuotojų požiūrį į darnaus vystymosi principų integravimą į organizuojamus renginius, buvo nustatyta, kad vartotojai pageidauja, kad šiuose renginiuose būtų diegiami darnaus vystymosi principai. Vartotojams svarbūs šie socialinio darnaus vystymosi aspektai – saugumas renginio metu, gebėjimas burti bendruomenę, bendruomeniškumo jausmo palaikymas ir pan. Svarbūs ir ekologiniai aspektai, kurie siejami su šiukšlių rūšiavimu, aplinkai draugiško renginio koncepcija, atsinaujinančios elektros išteklių naudojimu renginio metu. Svarbūs ir ekonominiai darnaus vystymosi principai, tokie kaip pirmenybės teikimas (iš organizatorių pusės) lietuviškiems produktams, visų resursų taupus naudojimas, kita. Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad Kauno kultūros centras organizuojamų renginių metų galėtų edukuoti reginių lankytojus darnaus vystymosi klausimais. Kiekybinio ir kokybinio tyrimų analizė bendrai parodė, kad Kauno kultūros centras vis dar menkai integruoja darnaus vystymosi principus į organizuojamus renginius ir tai yra labiau susiję su KKC darbuotojų turimomis žiniomis apie darnų vystymąsi (kurios yra fragmentiškos). Todėl buvo teikiamos rekomendacijos, kaip būtų galima tobulinti darnaus vystymosi principų

integravimą ne tik į organizuojamus kultūros renginius, tačiau ir į pačią organizacijos vidinę struktūrą, tai yra į Kauno kultūros centrą.

3. Įvertinus darnaus vystymosi principų taikymą Kauno kultūros centro organizuojamuose renginiuose, ištyrus Kauno miesto ir Kauno miesto svečių bei ekspertų, dirbančių Kauno kultūros centre nuomonę ir poreikį ateičiai dėl darnaus vystymosi principų integravimo į Kauno kultūros centro organizuojamus renginius galima pateikti tokius pasiūlymus: skirti daugiau dėmesio neįgaliųjų bei pagyvenusio amžiaus žmonių dalyvavimo renginiuose didinimui; plėsti edukacines veiklas; plėsti KKC darbuotojų žinias apie darnumą ir darnų vystymąsi; skelbti informaciją apie darnumo ir darnaus vystymosi akcentavimą renginiuose KKC internetinėje svetainėje.

LITERATŪRA IR KITI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Beukelaer, D., Freitas, R., Pyykkönen, M. (2015). Globalization, Culture, and Development The UNESCO Convention on Cultural Diversity.

2. Cwikla, M., Goral, A., Wojtanowska, W. B., Dudkiewics, M. (2020). roject-Based Work and Sustainable Development—A Comparative Case Study of Cultural Animation. Sustainability 2020, 12, 6519. Prieiga internet: doi:10.3390/su12166519

3. Čiegis, R., Dilius, A., Mikalauskienė, A. (2014). Darnaus vystymosi sričių dinamikos vertinimas. Regional formation and development studies, 1(11), 45-59.

4. Duran, D.C., Gogan, L.M., Artene, A., Duran, V. The components of sustainable development – a possible approach. 4th World Conference on Business, Economics and Management, Dan Cristian Duran et al. / Procedia Economics and Finance 26 (2015) 806 – 811 p.

5. ESPOON, 2020. How will the Baltic Sea Region look like in 2050? https://www.espon.eu/how-will-baltic-sea-region-look-2050

6. Fiksel J., Eason T., Frederiksen H., 2012 A Framework for Sustainability Indicators at EPA. https://www.epa.gov/sites/production/files/2014-10/documents/framework-for-sustainability-indicators-at-epa.pdf

7. Gallagher and Pike "Sustainable Management for Maritime Events and Festivals," Journal of Coastal Research 2011(10061), 158-165,

8. Giedraitis, A. Gamybinės įmonės darnus vystymasis per organizacinės kultūros ir darbuotojų vertybių suderinamumą. Management theory and studies for rural business and infrastructure development, 2011, Nr. 2 (26), 1 – 9 p.

9. Government of Lithuania, 2018. oluntary National Review on the Implementation of the UN 2030 Agenda for Sustainable Development in Lithuania, Lithuania.

10. High-level Event on Culture and Sustainable Development, 2019 https://en.unesco.org/events/high-level-event-culture-and-sustainable-development

11. Implementing culture within the sustainable development goals, 2019 https://cultureactioneurope.org/files/2019/09/Implementing-Culture-in-Sustainable-Development-Goals-SDGs.pdf

12. James P., Scerri A., Magee L. 2015. Urban Sustainability in Theory and Practice: Circles of Sustainability. https://www.academia.edu/9294719/Urban_Sustainability_in_Theory_and_Practice_Circles_of_Sustainability_2015_

13. Jones, M. Sustainable event management. 2017, London. Routledge. 414 psl.

14. Jovovic, R., Draskovic, M., Delibasic, M., Jovovic, M. The concept of sustainable regional development – institutional aspects, policies and prospects. Journal of International Studies, 2017, 10(1), 255-266 p.

15. Jukić, T. Social Media Usage in Public Administration: Initial Literature Review, 2017. Internetinė prieiga: www.nispa.org/fi les/conferences/2017/CD/index.html

16. Kardelis, K. (2005). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. – Šiauliai: Lucilijus.

17. Kaunas Cultural Centre of Various Nations, 2021). Interneto prieiga: http://www.rootsnroutes.eu/organisations-id98#content

18. Kauno Kultūros centras, 2021. Internetinė prieiga: https://rekvizitai.vz.lt/imone/tautos_namai_kauno_kulturos_centras/

19. Kiaušienė I., Mikalauskienė A. Kultūros kuriama vertė darnaus vystymosi kontekste: Baltijos šalių atvejis , 2020. https://www.journals.vu.lt/informacijos-mokslai/article/view/18201/17395

20. Klarin, T. The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues. Zagreb International Review of Economics & Business, 2018, Vol. 21, No. 1, 67-94 p.

21. LR aplinkos ministerija (2020). Nacionalinė darnaus vystymosi politika. Prieiga internetu: http://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/es-ir-tarptautinis-bendradarbiavimas/darnus-vystymasis/darnus-vystymasis-ir-lietuva/nacionaline-darnaus-vystymosi-politika

22. LR vidaus reikalų ministerija (2017). Patvirtinta regioninės politikos „Baltoji knyga“. Prieiga internetu: https://vrm.lrv.lt/lt/naujienos/patvirtinta-regionines-politikos-baltoji-knyga

23. LS, 2017a, Coordination of Sustainable Development Indicators in Lithuania, Lieutuvos Statistikos Departamentas, Vilnius, Lithuania, accessed 20 November 2017.

24. Mikalauskienė, A. (2014). Darnaus vystymosi paradigma ir jos raida. Darnus vystymasis:

25. Paškevičiūtė M., Medeišienė R. Vilniaus vietinis įgyvendinimo planas (2014). Kultūros kuriama vertė darnaus vystymosi kontekste: Baltijos šalių atvejis.

26. Punytė, I., Simonaitytė, K. (2018). Darnaus vystymosi tikslai ir planavimo sistema Lietuvoje: esamos situacijos analizė. Kurk Lietuvai, LR aplinkos ministerija.

27. Robbins, S. P. (2003). Organizacinės elgsenos pagrindai. – Poligrafika ir informatika.

28. Sazanova L. (2014). Cultural Aspects of Sustainable Development. Glimpses of the Ladies' Market. Prieiga internetu: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sofia/10911.pdf

29. Scaling up nutrition (2015). The 2030 Agenda: For people, planet and prosperity. Prieiga internetu: https://scalingupnutrition.org/news/the-2030-agenda-for-people-planet-and-prosperity/

30. Spinter Tyrimai atlikta apklausa (N=1012) atsakingos žiniasklaidos ir viešinimo kampanijai „Gerosios pasaulio žinios: mes turime planą“ 2016 m. rugpjūčio mėn. Finansuota Europos Komisijos lėšomis

31. Stoner, J. A. F., Freeman, R. E., Gilbert, D. R. J. (2006). Vadyba. Kaunas, 170-198 p.

32. Sustainable Events Guide (2012) United Nations. Interneto prieiga: http://www.ajsosteniblebcn.cat/sustainable-events-guide_63369.pdf

33. Sustainbility, 2021. https://www.epa.gov/sustainability/learn-about-sustainability#what

34. Štreimikienė D., Baležentis A. 2013. Integrated sustainability index: the case study of Lithuania. Intelektinė ekonomika. Vol. 7, No. 3(17), p. 289–303

35. teorija ir praktika. Vilniaus universitetas, 10-30 p.

36. Territorial Scenarios for the Baltic Sea Region in 2050 – BT 2050, 2020. https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/ESPON%20BT%202050%20_%20Presentation%20of%20the%20main%20outcomes.pdf

37. The Future of Sustainability: Have Your Say! Edited by Sally Jeanrenaud Coordinator, The Future of Sustainability Initiative Summary of the IUCN E-Discussion Forum 2006 https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2008-112.pdf

38. The Show Must Go. Environmental impact report and vision for the UK festival industyr. 2015. Interneto prieiga: http://www.powerful-thinking.org.uk/site/wp-content/uploads/TheShowMustGoOnReport18..3.16.pdf

39. Trečiokas, K. 2016, Ensuring That No One Is Left Behind. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21936Lithuania.pdf

40. UN General Assembly’s Open Working Group proposes sustainable development goals, 2014. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/4538pressowg13.pdf

41. United Nations Global Compact. (2015). Local network report 2015. Prieiga per internetu: https://www.unglobalcompact.org/docs/publications/LN_Report_2015.pdf

42. United Nations system staff college (2019). The 2030 Agenda for sustainable development. Prieiga internetu: https://www.unssc.org/sites/unssc.org/files/2030_agenda_for_sustainable_development_kcsd_primer_en.pdf

43. Valackienė, A. (2008). Sociologinis tyrimas. Kaunas: Technologija.

44. Voluntary national review on the implementation of the un 2030 agenda for sustainable development in lithuania, 2018. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19673VNR_Lithuania_EN_updated.pdf

45. Vries, G. d. (2020). Culture in the Sustainable Development Goals: The Role of the European Union. Stuttgart: ifa (Institut für Auslandsbeziehungen). Prieiga internetu: https://doi.org/10.17901/ AKBP1.06.2020

46. Žemeckė, A. Darnaus vystymosi realizavimo indikacijos problematika. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka, 2014, (11), 255-268 p.

47. Žičkienė, S., Guogis, A., Gudelis, D. Darnaus vystymosi teorinė samprata ir jos praktinė reikšmė. Tiltai, 2019, 1 , 108–123 p.

PRIEDAI

1 priedas

ANKETINĖ APKLAUSA

1. Kokiuose Kauno kultūros centro (toliau KKC) organizuotuose renginiuose dalyvaujate dažniausiai? (galite pasirinkti kelis atsakymų variantus)
    - Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti skirti renginiai
    - Kalėdų eglutės įžiebimo šventė
    - Joninės
    - Kalėdų miestelis
    - Aviacijos šventė
    - Naujųjų metų sutikimo koncertas
    - Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena
    - Lietuvos Valstybės atkūrimo dienai paminėti skirti renginiai
    - Kauno gimtadienis
2. Kaip bendrai vertinate KKC organizuojamų renginių kokybę? (1-labai prastai, 5-labai gerai)
3. Kokia tikimybė, kad dar kartą dalyvausite KKC organizuojamuose renginiuose?
    - Nedalyvaučiau
    - Greičiausiai nedalyvaučiau
    - Nežinau
    - Greičiausiai dalyvaučiau
    - Dalyvaučiau
4. Koks Jums priimtiniausias keliavimo būdas į KKC organizuojamus renginius?
    - Nuosavu automobiliu
    - Viešuoju transportu
    - Dviračiu
    - Pėsčiomis
5. Kas jums svarbu perkant maistą ir gėrimus KKC organizuojamų renginių teritorijoje?

	Labai svarbu	Svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Kokybė					
Tai, kad produktas pagamintas vietos					

regione					
Prekės ženklas					
Tai, kad produktas ekologiškas					
Kaina					

6. Kokia tiekiamo maisto ir gėrimų pakuotė Jums atrodo priimtiniausia?

	Labai priimtina	Priimtina	Iš dalies priimtina	Nepriimtina	Visiškai nepriimtina
Ekologiško plastiko vienkartiniai indai					
Stiklo tara kurią būtų galima grąžinti					
Plastikinė tara kurią būtų galima grąžinti					
Įprastiniai vienkartiniai indai					

7. Įvardinkite kokie ekologinės aplinkos kriterijai yra Jums svarbus KKC organizuojamuose renginiuose.

	Visada svarbu	Svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbu	Niekada nesvarbu
Naudojama žalioji, atsinaujinanti energija					
Yra suteikiama galimybė rūšiuoti atliekas					
Vykdomos paslaugos, renginiai yra aplinkai draugiški					

8. Įvardinkite kokie ekonominės aplinkos kriterijai yra Jums svarbus KKC organizuojamuose renginiuose.

	Visada svarbu	Svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbu	Niekada nesvarbu
Santykis tarp investicijų ir vykdomos					

veiklos sąnaudų					
Darbuotojų samdymas iš vietos bendruomenės					
Energijos ir žaliavų kiekio ribojimas vykdant paslaugą					
Prekių ir paslaugų pirkimas iš socialiai atsakingų įmonių					
Pirmenybės teikimas lietuviškiems partneriams					

9. Įvardinkite kokie socialinės aplinkos kriterijai yra Jums svarbus KKC organizuojamuose renginiuose.

	Visada svarbu	Svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbu	Niekada nesvarbu
Bendruomenės įtraukimas					
Konfliktų sprendimas					
Edukacinės veiklos					
Saugumo jausmas					
Bendruomeniškumo jausmas					
Komunikacija su atsakingais asmenimis renginių metu					

10. Jūs esate
    - Kauno miesto gyventojas
    - Kauno miesto rajono gyventojas
    - Kauno miesto svečias
11. Jūsų lytis
    - Moteris
    - Vyras
    - Kita
12. Jūsų amžius
    - Iki 18 m.

- 18 – 25 m.
- 26 – 35 m.
- 36 – 45 m.
- 46 – 55 m.
- 56 m. ir daugiau

13. Jūsų išsilavinimas
    - Pagrindinis
    - Vidurinis
    - Nebaigtas aukštasis
    - Aukštasis
14. Jūsų užimtumas darbo rinkoje
    - Dirbantis
    - Bedarbis
    - Studentas
    - Dirbantis studentas
    - Senjoras
    - Kitta

INTERVIU

Duomenys apie respondentą

1. Koks Jūsų amžius?
2. Kiek laiko dirbate Kauno kultūros centre (toliau KKC)?
3. Kokios Jūsų užimamos pareigos KKC?

Darnumo suvokimas ir darnumo vystymo samprata

1. Ką žinote ir kaip įvertintumėte savo žinias apie darnų vystymąsi?
2. Ar teko susipažinti su darnaus vystymosi reikalavimus nusakančiais dokumentais?
3. Ar KKC yra skiriamas dėmesys darniajam vystymuisi? Jei ne, kodėl?
4. Ar turite KKC personalo mokymus apie darnųjį vystymąsi ? Jei ne, ar jie planuojami ateityje?

Organizacinė patirtis ir iššūkiai

Ekonominės aplinkos kriterijų svarba

1. Kokią ekonominę naudą KKC organizuojami renginiai teikia vietos bendruomenei?
2. Kaip dar galite pagerinti ekonominės naudos didinimą vietos bendruomenei?

Ekologinės aplinkos kriterijų svarba

3. Kokius taikote aplinkosauginius ir ekologijos skatinimo metodus organizuojant renginius?
4. Įvardinkite, kokius ekologinės aplinkos kriterijus planuojate įtraukti į KKC organizuojamus renginius ateityje?

Socialinės aplinkos kriterijų svarba

5. Kokie socialinės aplinkos kriterijai yra Jums svarbūs KKC organizuojamuose renginiuose?
6. Įvardinkite, kokius socialinės aplinkos kriterijus planuojate įtraukti arba gerinti KKC organizuojamuose renginiuose ateityje?

7. Ką planuojate gerinti ar keisti, kad KKC organizuojami renginiai būtų dar darnesni?

Kauno Kultūros Centras
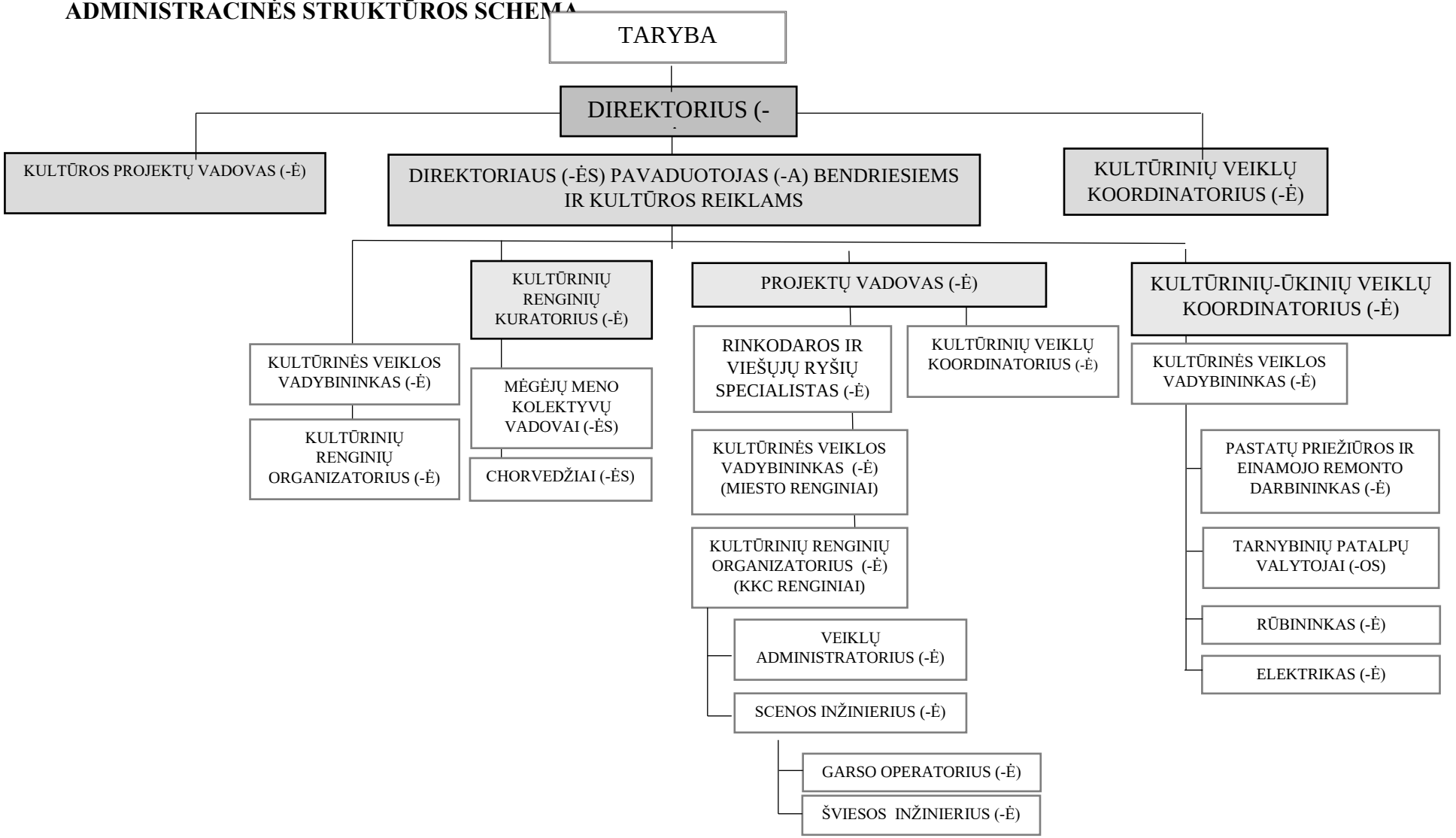
ADMINISTRACINĖS STRUKTŪROS SCHEMA